

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Małgorzata Motylow

KNO.410.001.04.2023

Pan
Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki
Ministerstwo Edukacji i Nauki
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst zmieniony zgodnie z uchwałą Kolegium Najwyższej Izby Kontroli nr 38/2023 z dnia 31 maja 2023 r. oraz uwzględniający sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej dokonane w dniu 18 maja 2023 r.

P/23/001 Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
NIK@NIK.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Edukacji i Nauki ¹ , ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa
Kierownik jednostki	Pan Przemysław Czarnek, Minister Edukacji i Nauki ² , od 19 października 2020 r.
Podstawa prawna podjęcia	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzając	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1) Joanna Hołowacz, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21520.2) Grzegorz Jasioneck, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21529.3) Sylwia Materkowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/9/2023 z dnia 9 stycznia 2023 r.4) Katarzyna Peikow-Mentlewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/14/2023 z dnia 21 lutego 2023 r.5) Piotr Główka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/10/2023 z dnia 9 stycznia 2023 r.6) Małgorzata Kamieniecka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/11/2023 z dnia 9 stycznia 2023 r.7) Dariusz Urbański, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/7/2023 z dnia 9 stycznia 2023 r.8) Mateusz Seroka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/12/2023 z dnia 9 stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1-12)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2022, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska.
--------------	--

Ocenie podlegały w szczególności:

- realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz 30 – Oświata i wychowanie, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- realizacja wydatków budżetu państwa w części 90 – Akademia Kopernikańska, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych,
- prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań w części 30 – Oświata i wychowanie,

¹ Dalej: Ministerstwo lub MEiN.

² Dalej: Minister.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴, w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
 - b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz 30 – Oświata i wychowanie.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Zakres kontroli

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analiza realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- kontrola prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 28, 30 i 90 w trakcie roku budżetowego,
- kontrola prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych,
- kontrola prawidłowości dokonanych blokad,
- kontrola przestrzegania ustalonych dla części 28 i 30 limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia,
- kontrola wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia,
- kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych,
- analiza przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analiza stanu zobowiązań,
- dokonanie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych prowadzonych dla części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- szczegółowa kontrola wybranych zapisów i dokumentów księgowych,
- analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań w części 30 – Oświata i wychowanie,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- analiza stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki finansowane w ramach części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz 30 – Oświata i wychowanie.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe kontrolowanej działalności.*

III. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz części 90 – Akademia Kopernikańska. Natomiast w przypadku wykonania budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie NIK stwierdziła istotne nieprawidłowości dotyczące udzielania dotacji w ramach programów Ministra.

Uzasadnienie oceny ogólnej

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm., dalej: ufp.

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

Wydatki w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz części 90 – Akademia Kopernikańska zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

Natomiast wydatki w części 30 – Oświata i wychowanie były ponoszone z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych, z wyjątkiem wydatków ponoszonych w ramach dwóch programów Ministra: „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” i „Inwestycje w oświacie”. Część z tych wydatków była ponoszona z pominięciem zasad określonych w art. 44 ustawy o finansach publicznych, a funkcjonujące w Ministerstwie mechanizmy kontroli zarządczej okazały się nie w pełni skuteczne, co miało negatywny wpływ na skalę i zakres stwierdzonych nieprawidłowości.

Ponadto, dotacje w ramach ww. programów, a także dotacje w ramach „Programu Wsparcia Edukacji” oraz programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej” zostały udzielone w znacznej liczbie podmiotom, których wnioski nie były rekomendowane przez Zespoły doradcze. Dlatego postępowanie Ministra w tym zakresie NIK uznaje za nierzetelne.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka

- 1) niezatwierdzeniu w terminie wskazanym w art. 380 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁶, rozliczenia w zakresie rzeczowym i finansowym jednej dotacji udzielonej na podstawie art. 404 ust. 5 upswn;
- 2) niedotrzymaniu obowiązku terminowego przekazania przez Ministerstwo, tj. z sześciodniowym opóźnieniem, Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki raportu z realizacji obowiązkowego celu zmniejszenia całkowitego zużycia energii elektrycznej w zajmowanych budynkach lub częściach budynków oraz przez wykorzystywane urządzenia techniczne, instalacje i pojazdy (Cel_{ZZEE22}) za okres od 1 grudnia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r.;
- 3) niezrealizowaniu wniosku pokontrolnego NIK sformułowanego po kontroli wykonania budżetu państwa za 2021 r. dotyczącego opracowania aktualnych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej dysponenta.

w części 30 – Oświata i wychowanie

- 1) nieprecyzyjnym określeniu warunków udziału, trybu przeprowadzania naboru oraz szczegółowych kryteriów oceny wniosków w ramach trzech programów Ministra, tj. „Program Wsparcia Edukacji”, „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” i „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej”;
- 2) przyznaniu w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” dwóch dotacji w łącznej wysokości 1 500 tys. zł instytucjom kultury, które nie były uprawnione do udziału w programie;
- 3) przyznaniu w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” dotacji jednemu podmiotowi w wysokości 4 500 tys. zł poza trybem naboru wniosków określonym w komunikacie Ministra z dnia 22 sierpnia 2022 r.;
- 4) przyznaniu w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” dotacji celowych na realizację inwestycji trzem podmiotom w łącznej wysokości 6 000 tys. zł, pomimo, że nie spełniały one kryterium określonego przez Ministra w części VI pkt 7 komunikatu z dnia 22 sierpnia

⁶ Dz. U. z 2022 r., poz. 574 ze zm.; dalej: upswn.

2022 r. w zakresie posiadanego przez wnioskodawcę doświadczenia w obszarze realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty, co potwierdzili zewnętrzni eksperci, opiniujący wnioski, zatrudnieni przez Ministra;

- 5) przyznaniu w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” dotacji dwóm podmiotom w łącznej wysokości 615 tys. zł, pomimo że złożone przez nie wnioski nie zostały rzetelnie ocenione pod względem merytorycznym;
- 6) dwukrotnym zawarciu umowy w wysokości 3 100 tys. zł z jednym podmiotem na realizację tego samego zadania i wypłaceniu dotacji w kwocie dwukrotnie wyższej niż została przyznana w ramach programu „Inwestycje w oświacie”;
- 7) zawarciu trzech umów na łączną kwotę 3 500 tys. zł w ramach programu „Inwestycje w oświacie” bez uprzedniego potwierdzenia zabezpieczenia środków finansowych na ich realizację;
- 8) zaciągnięciu przez Ministra zobowiązania na łączną kwotę 2 250 tys. zł poprzez podpisanie trzech umów dotacyjnych, na realizację których nie posiadał środków w 2022 r.;
- 9) udzieleniu dotacji celowych w łącznej wysokości 84 851,3 tys. zł 149 wnioskodawcom⁷, których wnioski nie zostały zarekomendowane przez Zespoły doradcze, co stanowiło od 15% do 64,4% ogółu beneficjentów w poszczególnych programach (na funkcjonowanie tych zespołów wydatkowano 966 tys. zł).

Stwierdzona w części 90 – Akademia Kopernikańska nieprawidłowość polegała na rozliczeniu przez Ministra wydatkowania w 2022 r. przez Akademię dotacji celowej w łącznej wysokości 800 tys. zł jedynie w oparciu o ogólną kwotę poniesionych kosztów wykazaną w sprawozdaniu, ze względu na brak wymogu przedłożenia szczegółowego rozliczenia i wskazania dokumentów źródłowych, co było nierzetelne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje sporządzone przez Ministra sprawozdania budżetowe, stwierdzając, że stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzonych sprawozdań. Sprawozdania łączne w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek), jak również sprawozdania jednostkowe w części 90 – Akademia Kopernikańska, zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (Ministerstwo) oraz dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Księgi rachunkowe dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzono prawidłowo, z zachowaniem ciągłości i kompletności ewidencji operacji gospodarczych.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

Część 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka

OBSZAR

⁷ Suma wnioskodawców podana na zasadzie wielokrotności, na podstawie liczby złożonych przez nich w różnych programach wniosków, które zostały zaakceptowane wbrew rekomendacjom zespołów doradczych.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r., kontrola dochodów budżetowych w części 28 została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2022⁹ dochody budżetowe w części 28 zaplanowano w kwocie 63 450 tys. zł, z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka w wysokości 61 900 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa – 1 500 tys. zł, a w dziale 750 – Administracja publiczna (urząd obsługujący Ministra) – 50 tys. zł.

Zrealizowane dochody wyniosły 190 526,3 tys. zł, tj. o 200,3% więcej niż planowano i były niższe o 20 054,8 tys. zł od dochodów uzyskanych w 2021 r.

Zrealizowane w dziale 730 dochody wyniosły 169 977,4 tys. zł. Największe dochody zrealizowano w rozdziale 73008 – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (47 029,7 tys. zł), w rozdziale 73009 – Narodowe Centrum Nauki (44 526,7 tys. zł) oraz w rozdziale 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza (35 610 tys. zł). Wynikało to głównie ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności.

Zrealizowane w dziale 752 dochody wyniosły 20 315,6 tys. zł, tj. o 18 815,6 tys. zł więcej niż planowano i o 24 304,7 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2021 r. w tym dziale. Dochody w tym dziale stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności (§ 295) (10,7% dochodów ogółem).

Zrealizowane w dziale 750 dochody wyniosły 145,2 tys. zł, tj. o 95,2 tys. zł (o 190,4%) więcej niż planowano i o 88,7 tys. zł więcej niż zrealizowane dochody w 2021 r. w tym dziale. Największy udział w dochodach stanowiły wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (80,1% dochodów tego działu).

Zrealizowane w dziale 921 dochody wyniosły 88,1 tys. zł, tj. o 84,8 tys. zł więcej niż zrealizowane dochody w 2021 r. Dochody w tym dziale stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności.

Stan należności pozostałych do zapłaty w części 28 na koniec 2022 r. wynosił łącznie 12 263,4 tys. zł, w tym 9 804,6 tys. zł zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. Należności wynikały głównie z decyzji określającej zwrot dotacji i były niższe niż w 2021 r. Zmniejszeniu uległy także zaległości netto o 31,4% w stosunku do 2021 r. W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) oraz w działach 752 i 921 nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty na koniec 2022 r.

(akta kontroli str. 4480-4483)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Wydatki

Opis stanu faktycznego

2.1 Wydatki budżetu państwa

W ustawie budżetowej na 2022 r. zaplanowano w części 28 wydatki w wysokości 23 350 959 tys. zł. Plan wydatków w tej części budżetowej został zwiększony środkami z części 81 budżetu państwa – Rezerwy ogólne (20 550 tys. zł) oraz z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe (489 244,4 tys. zł) oraz zmniejszony (wskutek przeniesień

⁹ Ustawa budżetowa na rok 2022 z dnia 17 grudnia 2021 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 270).

między częściami budżetowymi o 60 907,9 tys. zł). W wyniku powyższych zmian wydatki zaplanowano w wysokości 23 799 845,5 tys. zł.

Wydatki budżetu państwa w części 28 wyniosły 23 648 484,7 tys. zł (99,4% planu po zmianach), z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka zrealizowano wydatki w kwocie 23 269 731,8 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa w kwocie 250 004 tys. zł, w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 16 618,1 tys. zł, w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 45 504,3 tys. zł oraz w dziale 750 – Administracja publiczna – 66 626,5 tys. zł. Wydatki były wyższe o 416 925,5 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2021 r.

(akta kontroli str. 4484-4490, 5017-5028)

Środki pochodzące z części 81 budżetu państwa – Rezerwa ogólna, w wysokości 20 550 tys. zł, przeznaczono na zwiększenie subwencji, w trybie określonym w art. 368 ust. 8 upswn dla pięciu uczelni oraz jednego państwowego instytutu badawczego.

Wnioski do Ministra Finansów o rozdysponowanie rezerwy ogólnej budżetu państwa kierowano w związku z zarządzeniami Prezesa Rady Ministrów¹⁰ w sprawie przyznania środków za pośrednictwem Ministra dla konkretnej jednostki. Szczegółowym badaniem objęto wszystkie decyzje (sześć) dotyczące rezerwy ogólnej na łączną kwotę 20 550 tys. zł, które dotyczyły zwiększenia subwencji na podstawie art. 368 ust. 8 upswn dla: Akademii Ignatianum w Krakowie (2 200 tys. zł), Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich - Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu (350 tys. zł), Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (5 000 tys. zł), Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (4 000 tys. zł), Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie (4 000 tys. zł) oraz Uniwersytetu Wrocławskiego (5 000 tys. zł)¹¹.

(akta kontroli str. 4587-4594, 4983-5016)

Środki pochodzące z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe w wysokości 489 244,4 tys. zł (po uwzględnieniu wydatków zablokowanych w kwocie 3 170,1 tys. zł) zostały wykorzystane w 99,3% tj. w kwocie 485 876,3 tys. zł:

- dwa programy stypendialne¹² (poz. 31 – kwota 17 367,9 tys. zł),
- utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz badawczego w uczelniach publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki, oraz w uczelniach niepublicznych prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe, finansowanych na zasadach uczelni publicznych na podstawie odrębnych ustaw (poz. 29 – 436 000 tys. zł),
- czasowe dodatki zadaniowe dla pracowników merytorycznych w cz. 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka (poz. 44 – 845 tys. zł),
- podwyżki i dodatki dla pracowników służby cywilnej (poz. 20 – 4,6 tys. zł),
- zwiększenie subwencji dla Centrum Łukasiewicz celem dalszego transferu do Instytutu Sieci Badawczej Łukasiewicz – Instytutu Technik Innowacyjnych EMAG, na podstawie art. 365 pkt. 13a upswn (poz. 44 – kwota 10 000 tys. zł),

¹⁰ Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów: nr 423 z dnia 27 grudnia 2022 r., nr 430 z dnia 28 grudnia 2022 r. oraz nr 433, 434, 435 i 436 z dnia 30 grudnia 2022 r.

¹¹ Beneficjenci, którzy otrzymali środki w dniu 30 grudnia 2022 r. we wnioskach o zwiększenie subwencji deklarowali, że środki zostaną przeznaczone na:

- wypracowanie i wdrożenie nowej koncepcji biznesowej wykorzystania posiadanej nieruchomości (Akademia Ignatianum w Krakowie),
- prowadzenie prac badawczych nad wyhodowaniem nowej odmiany konopi innych niż włókniste (IWNIrZ-PIB),
- wzmocnienie bazy naukowej i dydaktycznej (KUL),
- rewitalizację Fortu „Za Rzeką” w Krakowie (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie),
- dofinansowanie I-go etapu inwestycji „Kampus Jana Pawła II” (Uniwersytet Papieski w Krakowie),
- dofinansowanie przebudowy stacji transformatorowej, budynku Collegium Antropologicum i wymiana dźwigów osobowych w budynkach Wydziału Nauk Społecznych (Uniwersytet Wrocławski).

¹² Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego (9 971 tys. zł) oraz Program Stypendialny im. Stefana Banacha (10 567 tys. zł).

- zwiększenie subwencji dla trzech państwowych instytutów badawczych¹³ na podstawie art. 368 ust. 9 upswn (poz. 44 – kwota 6 000 tys. zł)
- dotacje celowe przeznaczone na refundację wkładu własnego uczelni związanej z realizacją projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych dla trzech podmiotów (poz. 8 – kwota 15 658,8 tys. zł).

(akta kontroli str. 4587, 4983-5016)

Szczegółowemu badaniu poddano środki przekazane w formie rezerw celowych w łącznej kwocie 467 587,8 tys. zł, tj. 95,6% kwot zwiększających plan finansowy MEiN środkami z rezerw celowych.

Środki w łącznej kwocie 5 020,8 tys. zł przekazane w formie dotacji dla czterech podmiotów¹⁴ z poz. 8 rezerw celowych w ramach dofinansowania z budżetu państwa realizacji projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, tj. na refundację części wkładu własnego sfinansowanego przez podmioty realizujące projekty. Przyznane kwoty dotacji celowych były zgodne z wcześniejszymi założeniami ustalonymi z instytucjami zarządzającymi na poziomie samorządu województwa oraz Ministrem Finansów. Wszystkie wskazane podmioty wykorzystały w całości przyznane im środki.

W ramach poz. 29 rezerw celowych łącznie została wykorzystana kwota 436 000 tys. zł. Zgodnie z decyzjami Ministra Finansów¹⁵ oraz opiniami Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP¹⁶ w trybie art. 154 ust. 9 ufp środki pierwotnie przeznaczone na zmiany systemowe w finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego, w tym w finansowaniu zadań oświatowych zostały przeznaczone na zwiększenie od dnia 1 października 2022 r. wynagrodzeń pracowników w uczelniach publicznych i niepublicznych¹⁷ w kwocie 150 000 tys. zł, utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego publicznych uczelni zawodowych¹⁸ kwocie 136 000 tys. zł oraz utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego w uczelniach publicznych i niepublicznych¹⁹ w kwocie 150 000 tys. zł.

Zwiększenie wynagrodzeń pracowników uczelni ma skutki wieloletnie, natomiast w pozostałych przypadkach zwiększenia środków w ramach subwencji miało charakter jednorazowy. Wysokość przyznanych środków była skorelowana z wielkością środków wcześniej przyznanych na wynagrodzenia dla nauczycieli akademickich lub algorytmicznie ustalonymi środkami na subwencję na 2022 r.

¹³ Państwowy Instytut Weterynarii – Państwowy Instytut Badawczy – 3 000 tys. zł; Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy – 1 000 tys. zł; Instytutu Łączności – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie – 5 000 tys. zł; Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu – 1 800 tys. zł.

¹⁴ Instytut Technologii Bezpieczeństwa „Moratex” (372,7 tys. zł); Uniwersytecki Szpital Kliniczny w Opolu (2 421,1 tys. zł); Instytut Energetyki – Oddział Ceramiki „CEREL” w Boguchwale (426,2 tys. zł); Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (1 800,8 tys. zł).

¹⁵ Decyzja MF/FS5.4143.3.100.2022.MF.2000 z dnia 20 czerwca 2022 r.; Decyzja MF/FS5.4143.3.201.2022.MF.3469 z dnia 26 września 2022 r.; Decyzja MF/FS5.4143.3.280.2022.MF.4595 z dnia 14 października 2022 r.

¹⁶ Opinia Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP nr 166 z dnia 25 maja 2022 r. oraz nr 223 z dnia 13 października 2022 r.

¹⁷ Zwiększenie środków w uczelniach publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz w uczelniach niepublicznych prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe, finansowanych na zasadach uczelni publicznych na podstawie odrębnych ustaw.

¹⁸ Środki na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego publicznych uczelni zawodowych nadzorowanych przez Ministra Edukacji i Nauki oraz niepublicznej uczelni zawodowej prowadzonej przez kościół.

¹⁹ Środki na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego w uczelniach publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w uczelniach niepublicznych prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe, finansowanych na zasadach uczelni publicznych na podstawie odrębnych ustaw oraz na wsparcie publicznych uczelni zawodowych, publicznych uczelni akademickich, które zostały uwzględnione w algorytmicznym podziale środków subwencji na rok 2022 w grupie uczelni zawodowych, prowadzących kształcenie w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w przygotowaniu do wykonywania zawodu przyszłych kadr medycznych, a tym samym zabezpieczenia zdrowotnego polskiego społeczeństwa.

(akta kontroli str. 4587, 4983-5016)

W ramach poz. 31 rezerw celowych środki zostały przeznaczone m.in. na realizację Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha w kwocie 10 567 tys. zł w formie dotacji przyznanej Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej²⁰. W dniu 29 listopada 2022 r. Departament Współpracy Międzynarodowej (DWM) podjął informację o możliwym niepełnym wykorzystaniu przyznanej kwoty ze względu na mniejszą liczbę beneficjentów Programu, w związku z tym, decyzją nr 25/WKP1/2022 z dnia 21 grudnia 2022 r., została zablokowana kwota 3 170,1 tys. zł. NAWA otrzymała w sumie 7 396,9 tys. zł, natomiast wykorzystanie na koniec 2022 r. wyniosło 7 266,3 tys. zł (98,2% otrzymanych środków).

(akta kontroli str. 4983-5016, 5098-5133)

Środki z poz. 44 rezerw celowych zostały przeznaczone m.in. na jednorazowe zwiększenie subwencji dla czterech podmiotów²¹ w łącznej kwocie 16 000 tys. zł tj. dla Centrum Łukasiewicz (10 000 tys. zł), Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego (3 000 tys. zł), Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej – Państwowego Instytutu Badawczego (1 000 tys. zł) oraz Instytutu Łączności – Państwowego Instytutu Badawczego (2 000 tys. zł). W związku z przekazaniem środków finansowych na podstawie art. 365 pkt 13a (CŁ) albo art. 368 ust. 8 upswn (PIW-PIB, NASK-PIB, IŁ-PIB) w formie zwiększenia otrzymanej już subwencji na działalność ustawową lub statutową – zgodnie z art. 407 ust. 2 upswn o przeznaczeniu środków przyznanych w formie subwencji decyduje podmiot, który ją otrzymał.

(akta kontroli str. 4587, 4983-5016)

W 2022 r. w części 28 dokonano, na podstawie trzech decyzji, blokad w łącznej wysokości 36 566 tys. zł, w tym w ramach działów 730 Szkolnictwo wyższe i nauka – 3 170,1 tys. zł, 851 Ochrona zdrowia – 2 750 tys. zł, 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 28 730,8 tys. zł oraz działu 750 (urząd obsługujący Ministra) – 1 915,1 tys. zł. Dwie decyzje podjęto na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 upf z tytułu nadmiaru posiadanych środków, a jedną na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 upf z tytułu nadmiaru posiadanych środków i opóźnień w realizacji zadań.

W dziale 730 blokada wynikała z niższej niż zakładano liczby beneficjentów Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha i związanym z tym mniejszym zapotrzebowaniem na środki finansowe w ramach tego programu.

W dziale 851 blokada była wynikiem niższego niż przewidywano zapotrzebowania szkół wyższych i podmiotów prowadzących szkoły doktorskie na środki planowane do opłacania składek na ubezpieczenia zdrowotne studentów oraz uczestników studiów doktoranckich.

Blokada środków w dziale 921 wynikała z przesunięcia terminu rozpoczęcia Programu Budowy Małych Centrów Nauki Kopernik – Stref Odkrywania Wyobraźni i Aktywności, co skutkowało brakiem możliwości zorganizowania części zaplanowanych wcześniej wystaw i przez to wydatkowaniem przeznaczonych na to środków oraz brakiem możliwości

²⁰ Umowa nr MEIN/NAWA/2022/3 zawarta dnia 31 maja 2022 r.

²¹ Środki otrzymały:

- Centrum Łukasiewicz (CŁ) - celem dalszego ich transferu do Instytutu Sieć Badawcza Łukasiewicz - Instytut Technik Innowacyjnych EMAG, na realizację projektu badawczo-rozwojowego pod nazwą „Rozwój interinstytucjonalnych technologii agregacji, przetwarzania i wizualizacji danych statystycznych instytucji publicznych”;
- Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy (PIW-PIB) – celem zintensyfikowania badań nad patogenami w związku z aktualną sytuacją epidemiologiczną, w tym wzmocnionym ruchem granicznym związanym z konfliktem w Ukrainie;
- Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy (NASK-PIB) – na pokrycie kosztów współpracy naukowej z naukowcami z dwóch partnerskich instytucji naukowych, CSAIL MIT (Massachusetts Institute of Technology) oraz UTS (University of Technology Sydney) w ramach prowadzonych badań naukowych w obszarze cyberbezpieczeństwa i sztucznej inteligencji;
- Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy (IŁ-PIB) – na rozwój działalności naukowej, w tym otwarcie w 2023 r. szkoły doktorskiej, uzupełnienie i zwiększenie potencjału kadrowego oraz przygotowanie infrastruktury badawczej.

przekazania Centrum Nauki Kopernik środków zarezerwowanych na zwiększenie w 2022 r. dotacji podmiotowej ze względu na brak dodatkowych środków na ten cel ze strony Miasta Stołecznego Warszawy, które wraz z MEiN współorganizuje Centrum Nauki Kopernik.

Z kolei środki zablokowane w dziale 750 dotyczyły zaplanowanych wydatków m.in. na wynagrodzenia bezosobowe, wyjazdy służbowe, wydatki remontowe, zakupy materiałów do bieżącej eksploatacji oraz zakup systemów multimedialnych do jednego z pomieszczeń.

(akta kontroli str. 3725-3728, 3827, 3849-3851, 4965-4982, 5017-5028)

W 2022 r. Minister w ramach części 28 nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów dyspozycji wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²².

(akta kontroli str. 5017-5028)

Na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano 59 808,7 tys. zł²³ (98,1% planu po zmianach). W dziale 730 wydatkowano 59 732,3 tys. zł, a największe wydatki (53 304,2 tys. zł) poniesiono na stypendia różne (§ 325 w rozdziale 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów). W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 76,3 tys. zł, tj. 24% planu po zmianach. Niższe wykonanie wynikało m.in. z niewykorzystania środków w programie stażowym „EDUstaż” (studenci stażyści nie uczestniczyli w realizacji umowy w pełnym wymiarze godzin), mniejszego zapotrzebowania na świadczenie BHP na rzecz pracowników.

(akta kontroli str. 4484-4490, 4510-4512)

Na wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 28 budżetu państwa wydatkowano 1 131 235,2 tys. zł²⁴ (94,9% planu po zmianach), w tym w dziale 730 – 1 049 889,5 tys. zł²⁵, w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) – 64 723,6 tys. zł²⁶, w dziale 851 – 16 618,1 tys. zł oraz w dziale 752 – 4 tys. zł, tj. odpowiednio 95%, 90,4%, 99,8% i 10,1% planu po zmianach. Niższe wykonanie w dziale 752 wynikało ze zmiany formuły szkoleń obronnych prowadzonych od 2022 r. na bezpłatnej platformie elearningowej.

(akta kontroli str. 4484-4490, 4525-4527)

Minister Edukacji i Nauki, jako dysponent główny w ramach rozdziału 73018 § 4300, wydatkował w 2022 r. kwotę 445 438,6 tys. zł na Programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez Ministra²⁷. Największe wydatki zostały poniesione na Program „Doktorat Wdrożeniowy” – w 2022 r. wydatki dysponenta głównego wyniosły na ten cel ogółem 98 944,6 tys. zł²⁸.

(akta kontroli str. 4773-4784, 4983-5016)

²² Dz. U. poz. 568, ze zm. Dalej: ustawa COVID-19.

²³ W tym 119,46 zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²⁴ W tym 48 432,8 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²⁵ W tym 48 085,2 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²⁶ W tym 347,6 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²⁷ Programy Ministra (wydatki poniesione w rozdziale 73018 i paragrafie 430 w 2022 r.): Diamentowy Grant (7 698,5 tys. zł); Dialog (2 247,3 tys. zł); Doskonała Nauka (29 553,5 tys. zł); Doktorat Wdrożeniowy (98 109,8 tys. zł); Reaktor jądrowy chłodzony gazem (20 353,2 tys. zł); Nauka dla Społeczeństwa (58 956,4 tys. zł); Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (29 482,9 tys. zł); Polska Metrologia (7 455,6 tys. zł); Rozwój Czasopism Naukowych (4 721,5 tys. zł); Regionalna Inicjatywa Doskonałości (77 046,1 tys. zł); Studenckie Koła Naukowe Tworzą Innowacje (6 856,4 tys. zł); Wsparcie prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych z wykorzystaniem infrastruktury badawczej NPCŚ SOLARIS (43 047,3 tys. zł); Społeczna Odpowiedzialność Nauki (58 364 tys. zł); Szlakami Polski Niepodległej (1 546,1 tys. zł).

²⁸ Zgodnie z informacją DIR skumulowane koszty Programu w latach 2017-2022 na poziomie dysponenta głównego w cz. 28 wyniosły 291 440,4 tys. zł. Edycja Programu trwa 4 lata – wg informacji na dzień 15 marca 2023 r. w I edycji złożono 222 raporty końcowe, natomiast w II edycji zostało złożonych 141 raportów. Edycje III – VI są w trakcie realizacji.

Na podstawie wylosowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 – Rachunek bieżący jednostki działu 750 (urząd obsługujący Ministra), z zastosowaniem metody MUS oraz doboru celowego, zbadano 44 wydatki z budżetu państwa na kwotę 6 448,6 tys. zł, w tym na wydatki majątkowe kwotę 1 250,3 tys. zł i 5 198,3 tys. zł na wydatki bieżące. Łączna próba badawcza stanowiła 30,7% zrealizowanych przez urząd obsługujący Ministra wydatków pozapłacowych. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych. Wydatki dokonywane były zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

(akta kontroli str. 3773-3777, 3869-3871, 4091-4136, 5017-5028)

Wydatki na dotacje oraz subwencje w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka wyniosły 21 733 978,6 tys. zł²⁹ (99,7% planu po zmianach). Środki finansowe przeznaczone na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz badawczego³⁰ rozdysponowano w kwocie 16 401 916 tys. zł w formie subwencji dla 284 jednostek systemu szkolnictwa wyższego i nauki³¹. Na 166 jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (§ 2520) przypadało 93,2% kwoty wydatkowanej na subwencję (15 294 346,1 tys. zł), natomiast dla 118 podmiotów niezaliczanych do JSFP (§ 2500) przypadało 6,8% kwoty (1 107 569,9 tys. zł).

Środki na dotacje podmiotowe i celowe, w grupie paragrafowej 2 i 6 w działach 730, 752 i 921 w wysokości 6 053 590,4 tys. zł³² przekazano 462 podmiotom – w ramach dotacji podmiotowych kwotę 1 911 946,3 tys. zł, natomiast w ramach dotacji celowych kwotę 4 141 644,1 tys. zł. Kontrolą objęto 46% zrealizowanych wydatków na dotacje celowe w łącznej wysokości 1 906 438,4 tys. zł³³.

(akta kontroli str. 4595-4615, 4983-5016)

W ramach umów koordynowanych przez Departament Innowacji i Rozwoju MEiN badaniem objęto dotacje celowe, na które przyznano łącznie kwotę 1 506 954,7 tys. zł. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju wydatkowało łącznie 1 334 625,7 tys. zł³⁴, Centrum Łukasiewicz – 9 513,9 tys. zł³⁵, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy – 83 625 tys. zł³⁶, Uniwersytet Jagielloński – 17 864,2 tys. zł³⁷ oraz Krajowa Reprezentacja Doktorantów – 243,6 tys. zł³⁸. Wydatki łącznie wyniosły 1 445 872,4 tys. zł. Umowa

²⁹ W tym 213 055,3 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu Unii Europejskiej (UE).

³⁰ Art. 365 pkt 1 lit. a-c; pkt 2 lit. a-d i g oraz pkt. 2a upswn.

³¹ Publiczne i niepubliczne uczelnie akademickie, w tym laureaci konkursu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza oraz Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, uczelnie publiczne i niepubliczne prowadzone przez kościoły inne związki wyznaniowe, finansowane na zasadach uczelni publicznych, niepubliczne uczelnie akademickie, instytuty PAN, instytuty badawcze, instytut międzynarodowy oraz Sieć Badawczą Łukasiewicz (Centrum Łukasiewicz i Instytuty Sieci).

³² W tym 213 055,3 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu Unii Europejskiej (UE).

³³ Badaniem objęto dotacje celowe dla: Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), Narodowego Centrum Nauki (NCN), Narodowego Muzeum Techniki (NMT), Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA), Uniwersytetu Warszawskiego (UW), Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ), Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (UŚ), Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (UMK), Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (UWM), Politechniki Bydgoskiej (PB); Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (SGGW), Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie (AWF), Akademii Nauk Stosowanych TWP w Szczecinie (ANS-TWP), Ośrodka Przetwarzania Informacji - Państwowego Instytutu Badawczego (OPI-PIB), Centrum Łukasiewicz (CŁ), Instytutu Ogródnictwa – Państwowego Instytutu Badawczego (IO-PIB); Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny (NIZP-PIB); Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN (IBiB-PAN); Łukasiewicz - Instytutu Mikroelektroniki i Fotoniki (Łukasiewicz-IMI-F); Łukasiewicz – Instytutu Techniki Innowacyjnych EMAG w Katowicach (Łukasiewicz-EMAG), Łukasiewicz – Łódzki Instytut Technologiczny (Łukasiewicz-ŁIT) oraz Krajowej Reprezentacji Doktorantów (KRD).

³⁴ Umowy: 1/POIR/NCBR/2022; 1/POWER/NCBR/2022; 1/NCBR/DC/2022.

³⁵ Umowa MEiN/1/CŁ/2022.

³⁶ Umowy: 1/OPI PIB/DC/2022 i 2/OPI PIB/DC/2022.

³⁷ Umowa 6292/IA/158/2013.

³⁸ Umowa MEiN/2022/35/DIR.

nr MEiN/2022/35/DIR, w ramach której wydatkowano kwotę 243,6 tys. zł została podpisana przez reprezentanta KRD podpisem zaufanym, pomimo iż umowa przewidywała zastosowanie kwalifikowanego podpisu elektronicznego. NIK zwraca uwagę na potrzebę weryfikacji poprawności zastosowanych podpisów elektronicznych w ramach zawieranych umów.

W ramach umów koordynowanych przez Departament Nauki MEiN (DN) objęto badaniem siedem dotacji celowych dla UW, NMT, IBiB-PAN, IO-PIB, Łukasiewicz-IMIIF oraz Łukasiewicz-ŁIT – łącznie wydatkowano kwotę 265 223 tys. zł. Minister Edukacji i Nauki na podstawie art. 404 ust. 1 upswn zlecił Uniwersytetowi Warszawskiemu wykonanie zadania polegającego na zapewnieniu podmiotom, tworzącym system szkolnictwa wyższego i nauki oraz działającym na jego rzecz dostępu do zagranicznych baz czasopism naukowych i baz bibliometrycznych o największym zasięgu międzynarodowym w 2022 r. (Wirtualna Biblioteka Nauki) – wydatki na realizację zadania realizowanego na podstawie umowy nr 4/WBN/2022 wyniosły 232 156,4 tys. zł. W trzech przypadkach³⁹ niewykorzystane środki z dotacji przyznanych w 2022 r. na łączną kwotę 8 088,8 tys. zł na podstawie art. 4 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ustawy o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 oraz ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw⁴⁰ pozostały w dyspozycji jednostek i mogły zostać wykorzystane w 2023 r. na finansowanie realizacji zadań, na które zostały przyznane.

W ramach umów dotacyjnych koordynowanych przez Departament Programów Naukowych i Inwestycji (DPI) badaniem objęto dziesięć dotacji⁴¹ – wydatki na ich realizację w 2022 r. wyniosły 165 809,2 tys. zł. Największe środki spośród podmiotów objętych badaniem w DPI wykorzystał UW w ramach budowy Kampusu Ochota w kwocie 94 703 tys. zł. Kolejnym największym beneficjentem środków była AWF w Warszawie, której Minister Edukacji i Nauki na podstawie art. 404 ust. 1 upswn zlecił wykonanie zadania pn. „Aktywny powrót do szkoły – kontynuacja programu szkoleń dla nauczycieli z całej Polski i zajęć pozalekcyjnych w ramach tzw. Sport Klubów” – uczelnia wykorzystała kwotę 33 339,2 tys. zł z przyznanych 36 498,7 tys. zł (91,3%).

(akta kontroli str. 3852-3868, 4983-5016, 5145-5165)

Badaniem objęto także zadania zlecone w ramach art. 404 ust. 1 upswn:

- Uniwersytetowi Śląskiemu w Katowicach pn. „Projekt innowacyjno-wdrożeniowy w zakresie wsparcia międzysektorowego dzieci, uczniów i rodzin na poziomie powiatowym”, na którego realizację w latach 2022-2023 uczelni przyznano środki w wysokości 14 214,6 tys. zł⁴². Wskazany projekt był częścią programu dot. działalności innowacyjnej w systemie oświaty obejmującego również organizację i realizację studiów podyplomowych związanych z oświatą i wychowaniem. Przekazane środki zostały wykorzystane na zadania określone w umowie.

Przekazane środki zostały wykorzystane na zadania określone w umowie.

- Akademii Nauk Stosowanych Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie (uprzednio pn. Wyższa Szkoła Humanistyczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie) pn. „Determinanty zachowań i zakotwiczenie postaw młodego pokolenia Polaków wobec stref ryzyka społeczno-kulturowego w perspektywie komparatystycznej w świetle teorii *resilience* (projekt badań podłużnych 3 letnich na wybranej kohorcie młodych Polaków w wieku 13/14 lat, 17/19 lat, 21/25 lat) pod wspólną nazwą MŁODZIEŻ

³⁹ IO-PIB – dotacja 3 600 tys. zł, całość środków przesunięta na 2023 r.; Łukasiewicz-IMIIF – dotacja 3 406,5 tys. zł, niewykorzystana kwota 2 138,8 tys. zł przesunięta na 2023 r.; Łukasiewicz-ŁIT – dotacja 2 350 tys. zł, całość środków przesunięta na 2023 r.

⁴⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2306

⁴¹ Dotacje otrzymały UW, UJ, UMK, PB, SGGW, AWF, UWM, NIZP-PIB, ANS-TWP oraz Łukasiewicz-EMAG.

⁴² Na 2022 r. przyznano 6 401,7 tys. zł z czego wykorzystano 5 469,9 tys. zł, natomiast w 2023 r. 7 812,9 tys. zł.

4.0", na którego realizację w latach 2021-2023 uczelni przyznano środki w wysokości 4 548,5 tys. zł.

Przekazane środki zostały wykorzystane na zadania określone w umowie.

(akta kontroli str. 3852-3868, 4983-5016, 5145-5165)

Badaniem objęto również jedną dotację celową nadzorowaną przez Departament Współpracy Międzynarodowej, która dotyczyła realizacji przez NAWA zadania „Solidarni z Ukrainą – studenci i doktoranci” oraz zadania „Solidarni z Ukrainą – Uniwersytety Europejskie” o wartości 24 063,7 tys. zł. W ramach pierwszego z zadań, instytucje podlegające MEiN⁴³ umożliwiały studentom i doktorantom, którzy posiadali obywatelstwo ukraińskie i przybyli do Polski po 24 lutego 2022 r., bezpłatne kontynuowanie studiów, prowadzenie prac nad rozprawą doktorską lub odbycie innych dowolnych form kształcenia w polskich uczelniach i instytucjach. Ostateczni beneficjenci, obywatele Ukrainy, otrzymywali część pomocy w formie miesięcznego stypendium i wsparciem objęto 1 565 osób. W sumie na ten cel wydatkowano w 2022 r. 11 400,2 tys. zł. Celem drugiego zadania była kontynuacja wsparcia dla przedstawicieli ukraińskiej społeczności akademickiej, poprzez wsparcie finansowe 18. wskazanych i nadzorowanych przez Ministra uczelni, które zostały wyłonione w ramach konkursów ogłoszonych przez Komisję Europejską i wpisane w skład sojuszy Uniwersytetów Europejskich oraz współpracują z partnerską uczelnią lub uczelniami z Ukrainy. Uczelnie w ramach współpracy akademickiej mogły m.in. organizować wymianę studentów, doktorantów i pracowników instytucji, opracować nowoczesne materiały dydaktyczne lub prowadzić wspólne prace badawczo-rozwojowe. Środki rozdysponowane do beneficjentów wyniosły w 2022 r. łącznie 12 663,5 tys. zł.

Spośród 27 objętych badaniem dotacji celowych w jednym przypadku stwierdzono przekroczenie terminu na zatwierdzenie rozliczenia dotacji, co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 3852-3868, 4983-5016, 5134-5165)

Minister Edukacji i Nauki, zlecając realizację zadań na podstawie art. 404 upsw, który nie przewiduje trybu konkursowego, wydatkował w ramach rozdziału 73095 ogółem kwotę 217 447,9 tys. zł, co stanowiło 5,3% wydatków poniesionych na dotacje celowe w 2022 r. Łącznie zrealizowano 216 umów, przy czym największe trzy zlecenia dot. OPI-PIB (83 625 tys. zł) oraz AWF w Warszawie (33 339,1 tys. zł) i łącznie wyniosły 116 964,1 tys. zł (53,8%).

Ponadto z dniem 1 lutego 2023 r. weszła w życie nowelizacja art. 380 upsw, która dotyczyła rozliczenia środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 2a, pkt 4 lit. a-c, pkt 5, 7 i 10-12, oraz środków finansowych przyznanych na podstawie art. 404 wskazanej ustawy, wprowadzając jednocześnie odrębny sposób zatwierdzania złożonych przez beneficjentów rozliczeń tych środków finansowych od określonego w art. 152 ufp.

(akta kontroli str. 4595-4601)

Na wydatki majątkowe w części 28 budżetu państwa wydatkowano 708 616,8 tys. zł (97,1% planu po zmianach), w tym 682 128,5 tys. zł w dziale 730 (97,4 % planu po zmianach), w dziale 921 – 24 661,8 tys. zł (91,9% planu po zmianach) oraz 1 826,5 tys. zł w dziale 750 (73,1% planu po zmianach po uwzględnieniu środków zablokowanych w § 606).

W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) zgodnie z planem rzeczowym zakupów majątkowych i wydatków inwestycyjnych w 2022 r. zaplanowano kwotę 2 500 tys. zł. Zrealizowano sześć zadań⁴⁴, w tym dwa zadania zostały wprowadzone do planu w trakcie

⁴³ Łącznie 82 podmioty – uczelnie nadzorowane przez MEiN, w których liczba studentów studiów stacjonarnych wynosiła minimum 150 osób, instytuty PAN, instytuty Sieci Badawczej Łukasiewic i instytuty badawcze.

⁴⁴ Zadania i zakupy inwestycyjne: wentylacja mechaniczna sal konferencyjnych (100 tys. zł); modernizacja sali nr 117 (7,9 tys. zł); zakup sprzętu informatycznego (828,5 tys. zł); zakup oprogramowania informatycznego (327,4 tys. zł); zakup systemów multimedialnych sali nr 117 (472,8 tys. zł) i zakup klimatyzatorów do sali nr 117 (90 tys. zł).

roku⁴⁵. Zrezygnowano z realizacji jednego zadania na kwotę 300 tys. zł, które zostało zaplanowane do realizacji w 2023 r.⁴⁶ Wydatki realizowane były zgodnie z aktualizowanym na bieżąco planem wydatków majątkowych.

W dniu 30 marca 2022 r. Minister wystąpił do Prezesa Rady Ministrów wykonującego obowiązki Ministra Finansów o zgodę na dokonanie przeniesienia na podstawie art. 171 ust. 3 i 4 ufp w dziale 750 wydatków w wysokości 1 450 tys. zł⁴⁷, z § 6050 – Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych na § 6060 – Zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych. Zgoda ta została wyrażona pismem z dnia 7 kwietnia 2022 r. (decyzja nr 5/WKP1/2022 z dnia 14 kwietnia 2022 r.).

W związku z niższymi wydatkami niż wcześniej planowano⁴⁸ na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 w zw. z art. 177 ust. 3 pkt 2 ufp oraz decyzją MEiN nr 30/WKP1/2022 z dnia 29 grudnia 2022 r. Minister Edukacji i Nauki zablokował w § 6060 kwotę 586 tys. zł.

(akta kontroli str. 4616-4650, 4983-5016, 5017-5028)

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego⁴⁹, do dnia 30 listopada 2022 r. w części 28 mogło być realizowanych 18 zadań na łączną kwotę 65 449,1 tys. zł⁵⁰, w tym kwota 1 236,9 tys. zł dotyczyła wydatków działu 750 (urzędu obsługującego Ministra).

W 12 zadaniach środki zostały wydatkowane w całości. W odniesieniu do zadań:

- zakup oraz wdrożenie infrastruktury bezpieczeństwa wraz z kompletem niezbędnych urządzeń i licencji (Narodowe Centrum Badań i Rozwoju) z kwoty 1 565,6 tys. zł nie wykorzystano 196,9 tys. zł⁵¹;
- budowa budynku Innowacyjnego Centrum Nauk Żywnościowych (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego) z kwoty 6 750 tys. zł nie wydatkowano 6 227,6 tys. zł;
- wykonanie instalacji sieci zewnętrznych wraz z przyłączami (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie) z kwoty 951,9 tys. zł nie wykorzystano 903,9 tys. zł⁵²;
- finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących realizacji przez instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz projektów badawczych w ramach celu Sieci (Centrum Łukasiewicz) z kwoty 1 518,8 tys. zł nie wydatkowano 5,2 tys. zł;
- zadanie zlecone przez Ministra Edukacji i Nauki Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pn. Program wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów i nauczycieli z kwoty 11 500 tys. zł nie wydatkowano 4 954,2 tys. zł;
- dodatkowy fundusz motywacyjny – z kwoty 1 236,9 tys. zł nie wydatkowano 3,9 tys. zł.

Niewykorzystane na realizację ww. zadań środki w wysokości 11 191 tys. zł zostały zwrócone terminowo do Ministerstwa Finansów. (akta kontroli str. 4019-4026, 4491-4492)

⁴⁵ Zadania wprowadzone w trakcie roku: zakup systemów multimedialnych sali nr 117 o pierwotnej wartości 1 450 tys. zł następnie zmniejszonej w planie do 1 150 tys. zł i zakup klimatyzatorów do sali nr 117 o pierwotnej wartości 90 tys. zł.

⁴⁶ Zadanie pn. „Modernizacja wejścia głównego do MEiN cz. 28” przy ul. Wspólna 1/3.

⁴⁷ Zadanie pn. „Zakup systemów multimedialnych sali nr 117”.

⁴⁸ Wydatki dot. zadania pn. „Zakup systemów multimedialnych sali nr 117” wyniosły 472,8 tys. zł i były niższe od zaplanowanych o 677,2 tys. zł.

⁴⁹ Dz. U. z 2021 r., poz. 2407.

⁵⁰ Dotyczy to m.in.: realizacji przez NCBR programu strategicznego pn. „Nowe systemy uzbrojenia i obrony w zakresie energii skierowanej” – 48 341,8 tys. zł; finansowania projektów NCBR dotyczących bezpieczeństwa państwa, będących w trakcie realizacji, w których pojawiły się problemy w związku z pandemią – 17 772,7 tys. zł; wydatków Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego (OPI) na zadanie dotyczące „Wzrostu mocy obliczeniowej OPI PIB” – 5 007,3 tys. zł wydatków dotyczących udzielenia pomocy dla białoruskich studentów i naukowców w 2020 r. – Program Stypendialny Rządu RP im. Konstatego Kalinowskiego III – „Solidarni z Białorusią” – 3 393 tys. zł, finansowania udziału w misji Sondy Mapowania i Przyspieszenia Międzygwiazdowego (Interstellar Mapping and Acceleration Probe – IMAP) – 1 311,6 tys. zł; projektu pomocowego „Wolny Uniwersytet Białoruski” – 322,8 tys. zł.

⁵¹ Do NCBiR przekazano środki w wysokości 1 368,7 tys. zł, które w całości zostały wykorzystane.

⁵² Do AWF przekazano środki w wysokości 48 tys. zł, które w całości zostały wykorzystane.

Minister sporządził plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych w 2022 r. i zamieścił go na stronie internetowej Ministerstwa oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych w terminie wskazanym w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych. Sprawozdanie o udzielonych w 2022 r. zamówieniach zostało przekazane w dniu 23 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 4965-4982, 5017-5028)

W ramach części 28 w 2022 r. przeprowadzono ogółem 24 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w tym cztery wspólnie z częścią 30. Unieważniono sześć postępowań (w tym jedno wspólne z częścią 30) zgodnie z przesłankami z art. 255 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁵³. Wśród udzielonych zamówień sześć przeprowadzono w trybie przetargu nieograniczonego (w tym dwa wspólne z częścią 30), 12 w trybie podstawowym bez negocjacji (w tym trzy wspólne z częścią 30) oraz dwa na usługi społeczne i inne szczególne usługi zgodnie z art. 359 Pzp. Łączna kwota udzielonych w części 28 zamówień wyniosła 29 150,1 tys. zł, z czego wspólnie z częścią 30 udzielono zamówień na 6 935 tys. zł. W okresie objętym kontrolą dla części 28 zaplanowano 258 zakupów (z czego 33 wspólne z częścią 30), do których nie stosuje się ustawy prawo zamówień publicznych z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia.

(akta kontroli str. 4965-4982, 5017-5028)

Szczegółowemu badaniu poddano jedno zamówienie i dwa zakupy o łącznej wartości przedmiotu zamówienia w kwocie 3 648,8 tys. zł netto (4 488 tys. zł brutto). Wartość Zamówienia dotyczącego wykonania robót budowlanych w budynku MEiN przy ulicy Wspólnej 1/3 przekraczała 130 tys. zł, a postępowanie przeprowadzono w trybie podstawowym bez negocjacji. W trakcie postępowania Wykonawca złożył wymagane oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia z postępowania na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego⁵⁴. Wartość podpisanej umowy w przypadku zamówienia wyniosła 2 995,9 tys. zł netto. Umowę zmieniono aneksem nr 1 z dnia 12 grudnia 2022 r., w wyniku czego wartość zamówienia wzrosła do 3 443 tys. zł netto. Aneks został podpisany po sporządzeniu Protokołu konieczności nr 1 z dnia 15 listopada 2022 r. dokumentującego potrzebę wykonania dodatkowych prac budowlanych wynikających z rozbieżności stanu faktycznego ujawnionego podczas prac budowlanych w stosunku do założeń projektowych. Protokół końcowego odbioru prac budowlanych został sporządzony 1 marca 2023 r.

Zakupy poniżej 130 tys. zł dotyczyły usług organizacji i obsługi wydarzenia „Noc Muzeów” w Ministerstwie Edukacji i Nauki (98,3 tys. zł netto) oraz usługi organizacji i obsługi stanowiska promującego MEiN podczas wydarzenia „Dzień Dziecka” w ogrodach KPRM (107,4 tys. zł netto).

(akta kontroli str. 3743-3755, 3768-3772, 3778-3824, 4965-4982)

Zgodnie ze sprawozdaniem łącznym Rb-28 oraz Rb-Z o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2022 r. w części 28 nie odnotowano zobowiązań wymagalnych zarówno na koniec, jak i w ciągu roku 2022. W łącznym rocznym sprawozdaniu Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa wykazano zobowiązania w kwocie 4 114 tys. zł. Były to głównie dodatkowe wynagrodzenia roczne i związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne. Zobowiązania wykazane przez dysponenta III stopnia były zgodne z ewidencją księgową. U dysponenta głównego i dysponenta III stopnia nie wystąpiły przypadki naliczenia i wypłacenia odsetek od nieterminowych płatności.

(akta kontroli str. 4137-4151, 4484-4490, 4965-4982)

W 2022 r. w Ministerstwie przeciętne zatrudnienie – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 412 osób i było o 16 osób wyższe niż przeciętne zatrudnienie w 2021 r. Na koniec

⁵³ Dz. U. z 2022 r., poz. 1710 ze zm. Dalej: Pzp.

⁵⁴ Dz. U. poz. 835 ze zm.

2022 r. zatrudnionych było 410 osób, tj. jak na koniec 2021 r. Na wynagrodzenia w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatkowano łącznie 45 172,4 tys. zł, tj. o 3 436,4 tys. zł więcej niż w 2021 r. Przeciętne wynagrodzenie w Ministerstwie w 2022 r. wyniosło 9,1 tys. zł i było o 0,3 tys. zł wyższe niż w 2021 r.

W 2022 r. 28 osób wykonywało umowy zlecenia (tzw. zadania podstawowe). Wyplacone z tego tytułu wynagrodzenie wyniosło 833 tys. zł. Nie zawarto umów zlecenia z osobami wykonującymi zadania pomocnicze.

(akta kontroli str. 3952-3962, 4505-4509, 5017-5028)

W cz. 28 wydatkowano łącznie 104,8 tys. zł na trzy delegacje zagraniczne (Francja, Włochy, Litwa). Celem podróży służbowej do Francji było zacieśnienie relacji i nadanie impulsów kontaktom z Polonią w ramach spotkania promocyjnego KUL w Ambasadzie RP – oferta edukacyjna dla Polonii oraz m. in. wizyt w szkołach polskich w Paryżu i spotkanie z Polonią. Poniesione koszty wyniosły 51,1 tys. zł (w tym przypadające na Ministra 15,4 tys. zł). Celem podróży służbowej do Włoch było stworzenie polsko-włoskiego forum debaty i wymiany dobrych praktyk, doświadczeń oraz rekomendacji dla instytucji publicznych w zakresie wyzwań stojących przed sektorem ochrony zdrowia. Zaprezentowanie państwowego instrumentarium wsparcia wymienionego obszaru, zacieśnienie współpracy naukowej oraz wspieraniu rozwoju innowacji w oparciu o relacje między Polską i Włochami. Poniesione koszty wyniosły 41,9 tys. zł (w tym przypadające na Ministra 21,5 tys. zł). Celem wyjazdu służbowego na Litwę było reprezentowanie MEiN podczas polsko-litewskich konsultacji międzyrządowych. Poniesione koszty wyniosły 11,8 tys. zł (w tym przypadające na Ministra 0,3 tys. zł).

(akta kontroli str. 4152-4447, 4520-4524, 5017-5028)

Zgodnie z § 32 ust. 1 i 2 Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Edukacji i Nauki⁵⁵ za prowadzenie spraw z zakresu kształtowania polityki informacyjnej i promocyjnej, w tym medialnej Ministra i Ministerstwa, odpowiada Biuro Ministra. Ww. jednostka organizacyjna w swoim zakresie działania ma m.in. współpracę z jednostkami podległymi Ministrowi lub przez niego nadzorowanymi w zakresie działań promocyjnych i opracowywanie materiałów oraz wydawnictw informacyjnych i promocyjnych.

Łączne wydatki na działania promocyjne i reklamowe w części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w latach 2021-2022 wyniosły 9 806,6 tys. zł, z czego w 2022 r. wyniosły one 4 522 tys. zł. Na kampanie reklamowo-promocyjne wydatkowano w tym czasie 4 797,2 tys. zł (z czego w 2022 r. 1 838,3 tys. zł.). MEiN realizowało głównie kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące programów i przedsięwzięć realizowanych przez ministerstwo oraz o tematyce społecznie istotnej dotyczącej zagadnień popularno-naukowych. Część środków wydatkowano na organizację stoisk ministerstwa w czasie różnego rodzaju wydarzeń (np. pikniki naukowe, Noc Muzeów) i organizację wydarzeń skierowanych do środowiska naukowego takich jak np. Gala Nauki Polskiej. W 2021 r. 67% środków przeznaczonych na kampanie reklamowo-promocyjne wydatkowano w stacjach telewizyjnych (spośród tego 60% w TVP S.A.). Z kolei w 2022 r. 82% środków na kampanie reklamowo-promocyjne wydatkowano w całości w TVP S.A.

MEiN, w 2022 r. nie opracowało planu lub strategii działań promocyjnych, jednak działania promocyjne zostały uwzględnione w budżecie zadaniowym pod pozycją 10.1.3. Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki. Konkretnie działania realizowano na podstawie bieżącego zapotrzebowania w związku np. z koniecznością wzmocnienia przekazu informacyjnego dotyczącego działalności ministra i ministerstwa, w tym programów i przedsięwzięć ministra.

⁵⁵ Załącznik do zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Edukacji i Nauki (Dz. Urz. MEiN, poz. 69).

W 2022 r. mierniki działań promocyjno-reklamowych zostały ustalone w ramach budżetu zadaniowego, podzadania 10.1.3. Za wartość bazową uznano wskaźniki osiągnięte w 2021 r. (wartości docelowe dla 2022 r. były takie same)⁵⁶.

Monitorowanie efektów prowadzonych działań było realizowane poprzez sporządzanie protokołów odbioru lub raportów z wykonanych działań, które po ich zatwierdzeniu stanowiły podstawę do dokonania wypłaty środków dla wykonawcy.

Dyrektor Biura Ministra, pan Adam Kraina, poinformował, że ewaluacja przeprowadzonych kampanii promocyjno-reklamowych następowała w przypadku możliwości zmierzenia efektu działania, np. kampanii telewizyjnych (raport ze wskaźnikiem dotarcia) i internetowych (osiągnięcie określonej liczby odsłon).

Badaniu szczegółowemu poddano jeden wydatek na działania promocyjne i reklamowe poniesiony w 2022 r. w kwocie 1 200 tys. zł. Stanowił on 26,5% środków wydatkowanych na ww. cel w 2022 r. Wydatek dotyczył przeprowadzenia kampanii informacyjnej na temat programów, przedsięwzięć oraz inicjatyw Ministra. W ramach jego realizacji Ministerstwo podpisało 22 grudnia 2022 r. z Telewizją Polską S.A. (dalej TVP S.A.) umowę MEiN/2022/BM/3172 dotyczącą zakupu 30 sekundowej Audycji oraz zakupu czasu antenowego dla jej emisji, zakupu czasu antenowego dla emisji 30 sekundowego Spotu oraz zakupu czasu antenowego w celu emisji Spotu lub/i Audycji w mediach interaktywnych TVP S.A. Audycja miała być wyemitowana na antenie specjalistycznego kanału TVP Nauka⁵⁷ i/lub TVP1 oraz TVP2 w dniach 17-26 grudnia 2022 r. Spot miał być wyemitowany na ww. antenach w dniach 24-26 grudnia 2022 r. Zgodnie z załącznikiem nr 5 do umowy emisja Spotu i /lub Audycji w mediach interaktywnych miała osiągnąć 1 200 tys. wyświetleń. Zgodnie z załącznikiem 6 do umowy zaplanowano 428 emisji audycji od 17 do 26 grudnia 2022 r., a zgodnie z załącznikiem nr 7 do umowy zaplanowano 145 emisji spotu. Wśród programów, przedsięwzięć oraz inicjatyw objętych kampanią znalazły się m.in. Akademia Kopernikańska, Doktoraty Wdrożeniowe, Perły Nauki i Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza. Na skutek podpisania umowy 22 grudnia 2022 r. jej realizację rozpoczęto 23 grudnia, co zgodnie z planami emisji pozwalało na realizację 162 Audycji i pełnego zakresu emisji Spotu. Wg przygotowanego przez TVP S.A. raportu do 26 grudnia 2022 r. zrealizowano 164 emisje Audycji i 177 emisji Spotu. W mediach interaktywnych w dniach 24-26 grudnia 2022 r. osiągnięto 1 314 tys. odsłon dla 256,1 tys. unikalnych użytkowników.

(akta kontroli str. 3756-3767, 3970-3984, 4556-4586, 4965-4982, 5017-5028)

Ogółem w latach 2021-2022 wydatki na zakup energii elektrycznej wyniosły w części 28 odpowiednio 382,2 tys. zł i 370,3 tys. zł, przy czym koszty dystrybucji wyniosły: w 2021 r. 167,4 tys. zł, w 2022 r. 186,3 tys. zł.

Dysponent trzeciego stopnia w MEiN (cz. 28 dział 750 rozdział 75001), ponosił wydatki z tytułu dystrybucji energii elektrycznej przy ul. Wspólnej 1/3 poprzez trzy punkty poboru energii (PPE). Opłaty za dystrybucję energii elektrycznej we wszystkich trzech PPE w kwietniu 2022 r. wyniosły 14 985,19 zł, przy czym w poszczególnych lokalizacjach wyniosły:

- PPE1 – 5 072,00 zł,
- PPE2 – 4 575,78 zł,
- PPE3 – 5 337,41 zł .

W ramach zawartej umowy, dla każdego PPE ustalono moc umowną (kW), która wynosiła odpowiednio: PPE1 – 120 kW, PPE2 – 180 kW i PPE3 – 200 kW – z tego tytułu w miesiącu kwietniu 2022 r. opłata stała sieciowa wyniosła dla wskazanych punktów odpowiednio: 1 636,88 zł, 2 455,33 zł oraz 2 728,14 zł. Faktyczne zużycie mocy umownej dla

⁵⁶ W 2021 i 2022 r. przyjęto cztery mierniki: liczba kampanii promocyjno-informacyjnych, liczba filmów promocyjnych, spotów telewizyjnych i radiowych, animacji, liczba wydarzeń informacyjno-promocyjnych: spotkań, imprez plenerowych, eventów, pikników oraz liczba publikacji (m.in. broszury, informatory, raporty, ulotki).

⁵⁷ Kanał TVP Nauka rozpoczął nadawanie 3 października 2022 r. i wg informacji Centrum Informacji TVP do końca 2022 r. osiągnął udział w emisjach na poziomie 0,14% (wg Modelu Oglądalności Rzeczywistej).

poszczególnych punktów w kwietniu 2022 r. kształtowało się następująco: PPE1 – 40 kW, PPE2 – 45 kW i PPE3 – 52 kW.

Szczegółową analizę wydatków na usługi dystrybucji energii elektrycznej przeprowadzono w jednym punkcie poboru energii elektrycznej (PPE3) o łącznej wartości 65,8 tys. zł⁵⁸ (12 faktur). Badanie wykazało, że: w PPE3 maksymalna moc pobrana kształtowała się w poszczególnych okresach rozliczeniowych od 44 kW (w maju 2022 r.) do 71 kW (w lipcu 2022 r.), co stanowiło od 22% do 35,5% mocy umownej (200 kW). Na podstawie wyjaśnień Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego MEiN stwierdzono, że utrzymanie wyższego poziomu mocy umownej w stosunku do faktycznego zużycia było uzasadnione dla wszystkich trzech PPE znajdujących się w obiekcie ze względu na czynniki niezależne od Ministerstwa.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, w okresie od 1 do 31 grudnia 2022 r. MEiN obliczył wymagania dla „Cel_{ZZEE22}”, zgodnie z wzorem wynikającym z art. 37 ust. 1 i 2 ww. ustawy, który wyniósł 4 549,73 kWh. Z raportu przekazanego do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki wynika, że MEiN osiągnął wskazany cel, jednak raport został przekazany z opóźnieniem, tj. w dniu 6 kwietnia 2023 r., co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ministerstwo Edukacji i Nauki wprowadziło ograniczenia w zakresie korzystania z energii elektrycznej, zarówno w zakresie infrastruktury i wyposażenia⁵⁹, jak również podniesienia świadomości pracowników⁶⁰.

(akta kontroli str. 3985-4018, 4965-4982, 4983-5016, 5530-5537)

Na dzień 1 stycznia 2022 r. flota Ministerstwa składała się z 24 samochodów, w tym 22 samochodów spalinowych oraz dwóch samochodów elektrycznych, które stanowiły 8,3% całej floty. W okresie od 19 października 2022 r. do 17 listopada 2022 r. udział samochodów elektrycznych w całej flocie pojazdów Ministerstwa wyniósł 8,69%. Na dzień 31 grudnia 2022 r. flota Ministerstwa liczyła 22 samochody, w tym dwa samochody elektryczne, co stanowiło 9,09% wszystkich posiadanych samochodów.

NIK zwraca uwagę na potrzebę kontynuacji działań w celu zapewnienia wymaganego udziału samochodów elektrycznych w posiadanej flocie, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych.

(akta kontroli str. 4091-4136)

Minister – stosownie do art. 70 ust 1 ufp – sporządził Plan działalności na 2022 r., który jest dokumentem zbieżnym z budżetem zadaniowym w zakresie celów i mierników dla części 28 budżetu państwa.

W planie budżetu zadaniowego w układzie funkcji, zadań, podzadań, celów oraz mierników w części 28 wyróżniono cztery funkcje: nr 10 – Szkolnictwo wyższe i nauka, nr 11 – Bezpieczeństwo zewnętrzne i nienaruszalność granic, nr 20 – Zdrowie oraz nr 22 – Koordynacja działalności oraz obsługa administracyjna i techniczna.

Najwyższe środki wydatkowano w ramach funkcji nr 10 (28 014 267,4 tys. zł), z tego na realizację zadania 10.1 – „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki” – 22 596 365 tys. zł (21 881 270,4 tys. zł z budżetu państwa oraz 715 094,6 tys. zł z budżetu środków europejskich), a na realizację zadania 10.2 – Badania naukowe służące praktycznym

⁵⁸ W tym kwota 5,4 tys. zł stanowiła zobowiązanie 2022 r.

⁵⁹ Modyfikacja oświetlenia wewnętrznego - do niezbędnego minimum oświetla się powierzchnie użytkowe wewnątrz budynków Ministerstwa, tj. korytarze, sale konferencyjne, pomieszczenia socjalne, łazienki i zewnętrznego, jak również rozpoczęto proces wymiany zużytego sprzętu AGD oraz starych świetlówek na żarówki typu LED. Zużyte klimatyzatory wymieniane są na nowe, energooszczędne.

⁶⁰ Zalecono pracownikom oszczędne korzystanie ze sprzętu AGD i klimatyzacji. W okresie od 12 grudnia 2022 r. do 30 stycznia 2023 r., w każdy poniedziałek pracownicy MEiN świadczyli pracę w trybie zdalnym. Ponadto, podjęto działania na rzecz podniesienia świadomości pracowników Ministerstwa Edukacji i Nauki w zakresie konieczności oszczędnego wykorzystywania energii elektrycznej, poprzez bieżące przekazywanie im zaleceń w tym zakresie.

zastosowaniom – 5 417 902,4 tys. zł (1 683 965,7 tys. zł z budżetu państwa oraz 3 733 936,7 tys. zł z budżetu środków europejskich).

W ramach zadania 10.1 realizowano cztery podzadania. Na podzadanie 10.1.1. „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej”, którego celem było podniesienie znaczenia polskich uczelni na arenie międzynarodowej wydatkowano 19 718 613,9 tys. zł, co stanowiło 87,3% środków ogółem na zadanie 10.1. Miernikiem dla tego podzadania była liczba polskich uczelni w rankingu Times Higher Education. Osiągnięta wartość miernika wyniosła 23 i była wyższa o 4 od zaplanowanej (19).

Na podzadanie 10.1.2. „Utrzymanie i rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego i nauki”, którego celem był rozwój infrastruktury związanej z kształceniem i działalnością naukową wydatkowano 1 191 598,2 tys. zł. Miernikiem dla tego podzadania była liczba zadań inwestycyjnych związanych z kształceniem i działalnością naukową dofinansowanych w danym roku. Osiągnięta wielkość miernika wyniosła 225 i była wyższa o 60 od zaplanowanej (165).

Na podzadanie 10.1.3. „Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki”, które dotyczyło promowania przedsięwzięć, programów, inicjatyw Ministra wydatkowano 139 404,6 tys. zł. Miernikami dla tej aktywności była liczba kampanii promocyjno-informacyjnych (plan i wykonanie – 5), liczba filmów promocyjnych (plan – pięć, wykonanie – 29), spotów telewizyjnych i radiowych, animacji, liczba wydarzeń informacyjno-promocyjnych (plan – dziewięć, wykonanie – 35) oraz liczba publikacji (plan – dwa, wykonanie – cztery).

Na podzadanie 10.1.4. „Wsparcie procesu kształcenia”, którego celem było zwiększenie dostępności wykształcenia wyższego wydatkowano 1 546 748,2 tys. zł. Miernikiem celu był odsetek studentów i doktorantów otrzymujących świadczenia z funduszu stypendialnego w uczelniach i instytutach, finansowanego z dotacji, którego wartość ustalono na 16,9%. Z uwagi na brak pełnych danych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, niezbędnych do obliczenia mierników, nie było możliwe podanie wykonania tych mierników.

W ramach zadania 10.2 realizowano jedno podzadanie, w którym na działanie 10.2.1.3 Finansowanie prac B+R oraz komercjalizacji ich wyników w podmiotach mających zdolność zastosowania ich wyników w praktyce wydatkowano 4 447 208,9 tys. zł, tj. 82% środków przeznaczonych na to zadanie.

W ramach zadania 10.1 „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki” osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe: 40 projektów realizowanych w ramach wkładów krajowych wnoszonych na rzecz udziału we wspólnym międzynarodowym programie lub przedsięwzięciu, w tym zakresie strategicznej infrastruktury badawczej, 164 883 osób objętych wsparciem EFS w celu podniesienia kompetencji w obszarach kluczowych dla gospodarki i rozwoju kraju, 7 028 osób objętych wsparciem stypendialnym ze środków NAWA oraz projektów realizowanych przez instytucje systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

W ramach zadania 10.2. „Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom” osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe: 630 projektów realizowanych w zakresie badań aplikacyjnych we współpracy z jednostkami naukowymi, 2 335 przedsięwzięć realizujących projekty dotyczące prac B+R oraz komercjalizacji ich wyników.

(akta kontroli str. 4965-4982, 5017-5028)

W obszarze wydatków przeprowadzono okresowe analizy, o których mowa w art. 175 ust. 2 pkt 2-5 ufp w cyklu miesięcznym w układzie tradycyjnym i zadaniowym.

W 2022 r. w cz. 28 Departament Kontroli i Audytu MEiN realizował 13 kontroli, z tego wszczętych w 2021 r. i zakończonych wystąpieniem pokontrolnym w 2022 r. – siedem, a sześć kontroli było w toku. W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne jednostki

poinformowały o wykonaniu zaleceń pokontrolnych lub podjęciu działań w celu realizacji zaleceń⁶¹.

(akta kontroli str. 4965-4982, 5017-5028)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Minister zatwierdził z 22-dniowym opóźnieniem rozliczenie w zakresie rzeczowym i finansowym dotacji udzielonej na podstawie art. 404 ust. 5 upswn Krajowej Reprezentacji Doktorantów (KRD), co było niezgodne z art. 380 ust. 3 pkt 2 upswn.

Zadanie zorganizowania jednodniowej konferencji naukowej związanej z 5-leciem „Doktoratów Wdrożeniowych” zostało zlecone KRD przez Ministra na podstawie art. 404 ust. 5 upswn wraz z zapewnieniem środków finansowych na jego realizację w formie dotacji celowej w wysokości 243,6 tys. zł. Zadanie zostało zrealizowane w dniu 21 listopada 2022 r. Przewodniczący KRD, zgodnie z umową, przedłożył Ministrowi raport końcowy w dniu 21 grudnia 2022 r., tj. w terminie 30 dni od dnia zakończenia zadania.

Zgodnie z obowiązującymi do dnia 31 stycznia 2023 r. przepisami Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce do złożonego rozliczenia z dotacji (raportu końcowego) miały zastosowanie przepisy art. 152 upf, wydłużonego w związku ze szczególnymi rozwiązaniami wprowadzonymi w art. 153j ustawy COVID-19. Minister miał 60 dni na zatwierdzenie raportu – termin upłynął w dniu 19 lutego 2023 r.

Raport końcowy złożony przez KRD został zatwierdzony w dniu 13 marca 2023 r., czyli opóźnienie w jego zatwierdzeniu wyniosło 22 dni. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Innowacji i Rozwoju (DIR), pana Piotra Krasieńskiego wynika, że Departament przeprowadził weryfikację raportu i „stwierdzono prawidłowość realizacji przez KRD zleconego zadania”. Jednocześnie dodaje, że „przekazanie raportu do DBF⁶² oraz rozliczenia do ostatecznej akceptacji przez Ministra nastąpiło w terminie późniejszym wyłącznie ze względu na znaczne obciążenie pracą DIR”.

Raport końcowy z realizacji zadania nie był po dniu 1 lutego 2023 r. uzupełniany, ani poprawiany, nie były też składane do niego wyjaśnienia. Dlatego termin na zatwierdzenie rozliczenia środków finansowych przyznanych KRD nie uległ zmianie i upłynął w dniu 19 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 4666-4772, 5068-5072)

2. Ministerstwo nie dotrzymało obowiązku terminowego – tj. do dnia 31 marca 2023 r. – przekazania do Prezesa URE raportu z realizacji obowiązkowego celu zmniejszenia całkowitego zużycia energii elektrycznej w zajmowanych budynkach lub częściach budynków oraz przez wykorzystywane urządzenia techniczne, instalacje i pojazdy (Cel^{ZZEE22}) za okres od 1 grudnia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. w terminie wskazanym w art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej⁶³. Raport został przekazany w dniu 6 kwietnia 2023 r.

Zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy o ochronie odbiorców energii elektrycznej Ministerstwo do dnia 31 marca 2023 r. było zobowiązane do przekazania do Prezesa URE raportu z realizacji obowiązkowego celu zmniejszenia całkowitego zużycia energii elektrycznej w zajmowanych budynkach lub częściach budynków oraz przez wykorzystywane urządzenia techniczne, instalacje i pojazdy za okres od 1 grudnia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. Na podstawie art. 37 ust. 1 i 2 Ministerstwo dokonało wyliczenia danych dla Celu^{ZZEE22}.

⁶¹ W jednym przypadku jednostka nie odebrała wystąpienia pokontrolnego.

⁶² Departament Budżetu i Finansów MEiN

⁶³ Dz. U. z 2023 r., poz. 269 ze zm. Dalej: ustawa o ochronie odbiorców energii elektrycznej.

Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego, pani Dorota Krupa w dniu 3 kwietnia 2023 r. wyjaśniła, że raport jest w trakcie opracowywania i niezwłocznie po jego przekazaniu do Prezesa URE, jego kopia zostanie udostępniona do wiadomości Najwyższej Izbie Kontroli. Nie odniosła się do kwestii osiągnięcia lub nieosiągnięcia przez MEiN Celu^{ZZEE22} w grudniu 2022 r.

(akta kontroli str. 5095-5097, 5530-5537)

2.2 Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej zaplanowano w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka wydatki budżetu środków europejskich w wysokości 4 638 274 tys. zł, w dziale 730 kwotę 4 633 674 tys. zł i w dziale 750 kwotę 4 600 tys. zł. W trakcie roku nie dokonywano zwiększenia planu wydatków środkami z rezerw celowych.

Wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 4 452 373,7 tys. zł tj. 96% planu po zmianach. Wydatki z budżetu środków europejskich ponoszono w ramach:

- Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR) – 3 735 340,8 tys. zł (96,3% planu po zmianach),
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER) – 716 802,7 tys. zł (94,7% planu po zmianach),
- Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020 (PO PC) – 230,2 tys. zł (51,8% planu po zmianach).

W ramach PO IR i PO WER Narodowe Centrum Badań i Rozwoju realizowało zadania Instytucji Pośredniczącej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020. W Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa, MEiN był jednym z partnerów projektu „Zintegrowana Platforma Analityczna” (ZPA).

Niższe niż planowano wykonanie wydatków w PO PC, wynikało z wprowadzonych zmian do projektu konkursowego programu w 2021 r. oraz zmiany w podziale budżetu i zadań pomiędzy partnerami projektu ZPA.

W ramach perspektywy finansowej 2021-2027 Departament Innowacji i Rozwoju MEiN (DIR) uczestniczy w pracach nad programami: Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) oraz Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC). Przedstawiciele MEiN byli członkami komitetów monitorujących ww. Programy.

Badaniem szczegółowym wydatków z budżetu środków europejskich objęto 16 operacji w dziale 750 (urząd obsługujący ministra) z konta 227 – *Rozliczenie wydatków z budżetu środków europejskich* na łączną kwotę 116,1 tys. zł, które dotyczyły projektów⁶⁴, których Ministerstwo jest beneficjentem. Nieprawidłowości w ramach badanej próby nie stwierdzono.

(akta kontroli str. 3852-3868, 3872-3951, 4651-4665, 4875-4879)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

⁶⁴ Program POWER: „Szkoła Orłów” – POWR.03.01.00-00-P015/18-00; „Akredytacje Zagraniczne” – POWR.03.03.00-00-P004/16; „Najlepsi z Najlepszych 4.0” – POWR.03.03.00-00-P019/18-00; „Wspieranie procesów konsolidacji uczelni” – POWR.03.04.00-00-P005/17-00; „Liderzy w zarządzaniu uczelnią” – POWR.03.04.00-00-P007/16; „Doskonałość dydaktyczna uczelni” – POWR.03.04.00-00-P023/21-00; „Wspieranie procesów restrukturyzacji zatrudnienia uczelni w ramach konsolidacji” – POWR.03.06.00-00-P010/18-00; „Mistrzowie Dydaktyki” – POWR.04.03.00-00-0074/17-00; Program POIR: „Wsparcie zarządzania badaniami naukowymi i komercjalizacją wyników prac B+R w jednostkach naukowych i przedsiębiorstwach” – POIR.04.04.00-00-0004/15-00 oraz Program POPC: „Zintegrowana platforma analityczna” – POPC.02.02.00-00-0015/18-00.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa i budżetu środków europejskich w 2022 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Wydatki ponoszone były z zachowaniem zasad wskazanych w ustawie o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

OBSZAR 3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

Opis stanu faktycznego

3.1 Sprawozdania

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2022 r. przez dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra (dysponenta III stopnia):

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28NW),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponent trzeciego stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Sprawozdanie Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych za IV kwartał 2022 r. zostało sporządzone poprawnie.

Powyższe sprawozdania były składane w terminie oraz wykonane poprawnie pod względem formalno-rachunkowym. Dysponent główny złożył jedną korektę sprawozdania z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE) z uwagi na zmniejszenie wartości zwrotów na PO IR za rok 2021 r. o kwotę 3,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 3962, 3966-3969, 4027-4082, 4479-4503, 4513-4518, 4965-4982)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu faktycznego

3.2 Księgi rachunkowe

Badanie wiarygodności ksiąg dysponenta głównego części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przeprowadzono na próbie 87 zapisów księgowych o łącznej wartości 2 180 432,8 tys. zł, wylosowanych metodą monetarną MUS, a następnie uzupełnioną doбором celowym 31 (trzydzieści jeden) zapisów o łącznej wartości 7 087,1 tys. zł. Zostały one

wyselekcjonowane na podstawie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych obejmujących 22 735 zapisów księgowych. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Podczas kontroli nie zidentyfikowano nieprawidłowości w kwestii zapisów księgowych dotyczących wydatków i dochodów oraz związanych z nimi należności i zobowiązań. Tym samym księgi stanowiące podstawę sporządzania sprawozdań dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzone były prawidłowo.

Sformułowany w ramach kontroli P/22/001 Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk wniosek pokontrolny dotyczący wprowadzenia jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla MEiN został zrealizowany.

Minister Edukacji i Nauki, zarządzeniem z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki, wprowadził jednolite Zasady (politykę) rachunkowości w Ministerstwie obejmujące części budżetowe: 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, 30 – Oświata i wychowanie, 67 – Polska Akademia Nauk oraz część budżetową 90 – Akademia Kopernikańska (od dnia 1 września 2022 r.).

W 2022 r. w Ministerstwie Edukacji i Nauki zasady obiegu i kontroli dokumentów w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych dla części 28 – Szkolnictwo Wyższe i Nauka, na mocy Zarządzenia nr 10 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 8 marca 2021 r. w sprawie wyjątków od podstawowego sposobu dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw w Ministerstwie Edukacji i Nauki, były wyłączone z EZD.

W Ministerstwie w 2022 r. obowiązywało Zarządzenie nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie instrukcji kasowej, zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych. Ponadto, w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych funkcjonował też wewnętrzny dokument dotyczący obiegu i kontroli dokumentów pochodzący z 2019 r.

W MEiN w 2022 r. dokonano analizy ryzyka w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w ramach procesów kontroli zarządczej. Prowadzenie ksiąg rachunkowych w części 28 budżetu państwa w 2022 r. nie było przedmiotem audytu wewnętrznego ani kontroli wewnętrznych.

(akta kontroli str. 3715-3724, 3729-3742, 3825-3826, 3963-3965, 4083-4090, 4448-4461, 4965-4982, 5017-5028)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Ministerstwo nie zrealizowało wniosku pokontrolnego sformułowanego w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 12 kwietnia 2022 r. dotyczącego opracowania nowych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej.

W 2022 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 posługiwano się nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r. dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co było nierzetelne.

Instrukcja pn. Zasady obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych w zakresie dysponenta środków budżetu państwa pierwszego stopnia była zawarta w załączniku nr 2 do zarządzenia nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie instrukcji kasowej, zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych. Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki, z dniem 1 stycznia 2021 r., część stosowanych zasad obiegu dokumentów określonych w ww. instrukcji stała się nieaktualna. Dotyczyło to w szczególności zapisów odnoszących się do obsługi dokumentacji dla nieistniejącej już części 38 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe oraz nieaktualnych systemów informatycznych i struktury wewnętrznej Departamentu Budżetu i Finansów. We wspomnianym Departamencie stosowano też (nie wprowadzone formalnie przez ministra lub dyrektora generalnego) zasady kontroli formalnej, merytorycznej

i formalno-rachunkowej dokumentów finansowych zawarte w dokumencie z 2019 r. pn. „Procedura wewnętrzna nad gospodarką finansową w zakresie Departamentu Budżetu i Finansów” (podpisanym przez główną księgową).

Pani Agnieszka Dalba, Główna Księgową Resortu, poinformowała w dniu 13 lutego 2022 r., że w Ministerstwie wciąż obowiązuje Zarządzenie nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a prace nad nowym dokumentem nie zostały jeszcze zakończone.

NIK zwraca uwagę, że pomimo zainicjowania działań zmierzających do zmiany nieaktualnej dokumentacji, proces ten od dwóch lat nie został zakończony.

(akta kontroli str. 3733-3742, 3825-3826, 4965-4982)

OCENA
CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Jednocześnie NIK zauważa, że nadal nie został zrealizowany wniosek dotyczący opracowania nowych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej.

Część 30 – Oświata i wychowanie

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. kontrola dochodów budżetowych w części 30 została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planów dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2022 dochody budżetowe w części 30 zaplanowano w kwocie 7 075 tys. zł. Zrealizowane dochody wyniosły 11 281,3 tys. zł, tj. o 4 206,3 tys. zł (59,5%) więcej niż planowano⁶⁵. W porównaniu do roku ubiegłego zrealizowano dochody wyższe o 2 822,5 tys. zł (33,4%) od dochodów wykonanych w 2021 r. (8 458,8 tys. zł).

Najwyższe dochody zrealizowano w dziale 801 – Oświata i wychowanie – 11 163,8 tys. zł i pochodziły one z wpływów z opłat egzaminacyjnych oraz opłat za wydawanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, certyfikatów i ich duplikatów uzyskanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne oraz MEiN (§0610), a także wpływów z różnych opłat m.in. za certyfikację zawodu w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz za dopuszczenie podręczników do użytku szkolnego i udostępnianie danych z Systemu Informacji Oświatowej (§0690).

⁶⁵ Uzyskano wyższe niż planowano dochody: 1) w rozdziale 80145 zaplanowano dochody na poziomie 5 090 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło 8 700,7 tys. zł. Uzyskane dochody pochodziły z wpływów z opłat egzaminacyjnych oraz opłat za wydanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, certyfikatów i ich duplikatów (plan - 5 048 tys. zł, wykonanie – 8 600,8 tys. zł). Największy wzrost planowanych dochodów nastąpił z tytułu opłat za egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie i egzaminy zawodowe pracowników młodocianych oraz absolwentów przystępujących po raz trzeci i kolejny do egzaminów. Bardzo duży wzrost nieplanowanych dochodów nastąpił również w opłatach za egzamin eksternistyczny. 2) w rozdziale 80145 uzyskano wyższe niż planowano dochody z tytułu: rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych, wpływów z różnych dochodów, wpływów z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów, odsetek oraz wpływów ze sprzedaży składników majątkowych będących rzeczami ruchomymi (plan – 42 tys. zł, wykonanie – 99,9 tys. zł). 3) w rozdziale 80195 zaplanowano dochody na poziomie 1 284 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło 2 022,9 tys. zł. Uzyskano nieplanowane dochody z tytułu odsetek oraz zwrotów wynikających z zawartych przez Ministerstwo umów dotacyjnych m.in. związanych z realizacją przedsięwzięć i programów ministra do spraw oświaty i wychowania, wpływów z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych oraz kar i odszkodowań wynikających z zawartych umów. Ponadto, uzyskano wyższe niż planowano dochody z opłat za wnioski o włączenie kwalifikacji rynkowej do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i o nadanie uprawnień do certyfikowania kwalifikacji zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2020 r. poz. 226 t.j.) – art. 17 ust. 1 i art. 43 ust. 1, jak również z opłat wnoszonych przez wydawców wraz z wnioskami o dopuszczenie podręczników do użytku szkolnego – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2019 r. poz. 2013).

Pan Konrad Hodzyński, Zastępca Dyrektora Departamentu Budżetu i Finansów (DBF) wyjaśnił, że zaplanowanie wpływów z opłat za egzaminy musi uwzględniać szacunek okręgowych komisji egzaminacyjnych w zakresie liczby osób, które przystąpią do płatnych egzaminów eksternistycznych, zawodowych i matury. Planowanie dochodów na kolejny rok odbywa się w pierwszym półroczu roku poprzedniego. W drugim półroczu dokonywane są opłaty za egzamin eksternistyczny (w sierpniu na sesję jesienną, w grudniu na sesję zimową kolejnego roku) i zawodowy (w grudniu na sesję zimową kolejnego roku), w tym znacząca wysokość wpłat dokonywana jest w grudniu danego roku. Wpłaty za egzamin maturalny dokonywane są natomiast do dnia 7 marca kolejnego roku.

W ustawie budżetowej na rok 2022 dochody budżetowe w urzędzie obsługującym Ministra (dysponent III stopnia) zaplanowano w kwocie 151 tys. zł. Zrealizowane dochody wyniosły 117,5 tys. zł, (77,8% planu), tj. o 33,5 tys. zł (22,2%) mniej niż planowano i o 22,9 tys. zł (24,2%) więcej niż zrealizowano w 2021 r. (94,6 tys. zł). Największy udział w dochodach stanowiły wpływy z tytułu najmu i dzierżawy składników majątkowych – 97,5 tys. zł (83%).

Stan należności pozostałych do zapłaty w części 30 na koniec 2022 r. wyniósł łącznie 11 266 tys. zł, w tym 11 037,4 tys. zł zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. W stosunku do roku poprzedniego⁶⁶ nastąpił wzrost kwoty należności o 10,4% (1 061,2 tys. zł) i zaległości netto o 11,3% (1 118,8 tys. zł).

Największe należności pozostałe do zapłaty dotyczyły Ośrodka Rozwoju Edukacji (rozdział 80146) – 8 755,5 tys. zł i należności od beneficjentów realizujących projekty współfinansowane ze środków UE od środków wykorzystanych z naruszeniem procedur z art. 184 ust. 1 ufp i pobranych w nadmiernej wysokości oraz odsetek naliczonych od tych środków. Wzrost należności pozostałych do zapłaty i wzrost zaległości netto w stosunku do 2021 r. spowodowany był naliczaniem w 2022 r., co kwartał, odsetek od należności głównych.

Na koniec 2022 r. w urzędzie obsługującym Ministra stan należności pozostałych do zapłaty wyniósł 114,6 tys. zł, w całości były to zaległości netto. W stosunku do 2021 r. (99,4 tys. zł) zaległości netto wzrosły o 15,2 tys. zł (15,3 %).

Główne tytuły należności stanowiły:

- § 0920 wpływy z pozostałych odsetek w wysokości 43,5 tys. zł;
- § 0750 wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze w wysokości 26,7 tys. zł;
- § 0970 wpływy z różnych dochodów w wysokości 26 tys. zł.

(akta kontroli, str. 29-31, 51-53, 3489-3490)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

⁶⁶ Na koniec 2021 r. należności pozostałe do zapłaty w części 30 wyniosły 10 204,8 tys. zł, w tym zaległości netto 9 918,6 tys. zł.

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej na 2022 r. w części 30 zaplanowano wydatki w wysokości 488 167 tys. zł⁶⁷. Plan wydatków został zwiększony środkami rezerwy ogólnej (60 000 tys. zł) oraz rezerw celowych (339 031,2 tys. zł⁶⁸), a – na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw finansów publicznych⁶⁹ – zmniejszony o kwotę 652 tys. zł. Plan po zmianach wynosił 886 546,2 tys. zł.

W 2022 r. wydatki zrealizowano w wysokości 819 886,1 tys. zł (92,5% planu po zmianach) i były one wyższe o 214,4 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2021 r.⁷⁰.

(akta kontroli str. 32-40, 68-78)

Wydatki w urzędzie obsługującym Ministra (dysponent III stopnia) zrealizowano w wysokości 51 090,3 tys. zł, co stanowiło 95,4% planu po zmianach (53 552 tys. zł). W porównaniu do 2021 r. nastąpił wzrost wydatków o 4 964 tys. zł, tj. 10,8%. Najwyższe wydatki poniesiono w §§: 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej, 4110 – Składki na ubezpieczenia społeczne, 4300 – Zakup usług pozostałych, 4210 – Zakup materiałów i wyposażenia oraz 4440 – Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych.

Środki rezerwy ogólnej budżetu państwa w wysokości 60 000 tys. zł przeznaczono na realizację:

- 1) programu inwestycyjnego „Rozwój potencjału infrastrukturalnego organizacji pozarządowych wspierających system oświaty i wychowania”⁷¹ ustanowionego na podstawie art. 90x ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁷² – 40 000 tys. zł;
- 2) programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej”⁷³ ustanowionego na podstawie art. 90w uoso – 19 700 tys. zł;
- 3) działań informacyjno-promocyjnych związanych z promocją programów, przedsięwzięć i programów inwestycyjnych ustanowionych przez Ministra, w tym ww. programów – 300 tys. zł.

Uruchomione środki rezerwy ogólnej zostały wykorzystane w 99% – 59 370,8 tys. zł, w tym na program „Rozwój potencjału infrastrukturalnego organizacji pozarządowych wspierających system oświaty i wychowania” – 39 995,1 tys. zł, na program „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej” – 19 125,7 tys. zł oraz na działania informacyjno-promocyjne⁷⁴ – 250 tys. zł. Środki niewykorzystane na koniec 2022 r. wyniosły 629,2 tys. zł.

Pan Konrad Hodzyński, Zastępca Dyrektora DBF wyjaśnił, że główną przyczyną niewykorzystania środków w przypadku realizacji programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej” (niewykorzystana kwota środków -

⁶⁷ Z tego: dotacje – 42 943 tys. zł, świadczenia na rzecz osób fizycznych – 15 718 tys. zł, wydatki bieżące – 378 989 tys. zł, wydatki majątkowe – 3 283 tys. zł, współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej – 47 234 tys. zł.

⁶⁸ Poz. 8 – 4 016,9 tys. zł, poz. 13 – 701,6 tys. zł, poz. 26 – 86 060,5 tys. zł, poz. 29 – 101 273,3 tys. zł, poz. 33 – 99 605 tys. zł, poz. 44 – 9 967 tys. zł, poz. 49 – 23 146,4 tys. zł, poz. 56 – 2 450 tys. zł, poz. 64 – 1 800 tys. zł, poz. 75 – 10 010,5 tys. zł.

⁶⁹ Decyzja z dnia 22 grudnia 2022 r. (MF/BP4.4143.16.6.2022.RC) zmniejszająca budżet części 30 (w zakresie dotacji podmiotowej dla Centrum Nauki Kopernik, dział 921) o kwotę 652 tys. zł.

⁷⁰ Tj. 605 527,4 tys. zł, w tym 60 178 tys. zł – środki ujęte w wykazie wydatków niewygasających z upływem 2021 r. Faktyczne wykonanie wydatków za 2021 r., w związku z niepełnym wykonaniem wydatków niewygasających z upływem 2021 r., wyniosło 597 492,5 tys. zł, w tym 52 143,1 tys. zł – wydatki niewygasające z upływem 2021 r.

⁷¹ Program ustanowiony z dniem 22 sierpnia 2022 r.

⁷² Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 t.j. Dalej: uoso.

⁷³ Program ustanowiony z dniem 26 sierpnia 2022 r.

⁷⁴ Podejmowane działania obejmowały produkcje i emisje spotu reklamowego promującego programy Ministra.

574,3 tys. zł), był skrócony okres realizacji zadania⁷⁵. Natomiast w przypadku realizacji „Działań informacyjno-promocyjnych na rzecz programów i przedsięwzięć w obszarze oświaty i wychowania” (niewykorzystana kwota środków – 50 tys. zł), ograniczenia czasowe związane z brakiem możliwości zrealizowania wszystkich zaplanowanych wcześniej działań informacyjno-promocyjnych, w tym przede wszystkim przeprowadzenia postępowania zakupowego.

(akta kontroli, str.: 476, 490-497, 3490-3491)

Realizacja programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego organizacji pozarządowych wspierających system oświaty i wychowania” była możliwa na podstawie art. 90x ust. 1 uoso, który zaczął obowiązywać w dniu 27 maja 2022 r. Powyższy przepis umożliwiał ustanawianie przez Ministra programów inwestycyjnych, w tym określenie w komunikacie grupy podmiotów uprawnionych do udziału w programie. Minister udzielał dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji remontów i inwestycji związanych z realizacją ww. programu na podstawie art. 75a pkt 1 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych⁷⁶.

Program „Rozwój potencjału infrastrukturalnego organizacji pozarządowych wspierających system oświaty i wychowania” był adresowany do organizacji pozarządowych, w tym organizacji harcerskich, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁷⁷ lub podmiotów prowadzących statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo oświatowe.

Środki finansowe przyznane w 2022 r. w formie dotacji celowej na podstawie art. 75a ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, zgodnie z art. 35 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw⁷⁸, pozostają w dyspozycji podmiotów, którym zostały przyznane, i mogą zostać wykorzystane w 2023 r. na finansowanie realizacji zadań, na które zostały przyznane.

Środki rezerw celowych w wysokości 339 031,2 tys. zł (po korektach) zostały wykorzystane w 95%, tj. 322 345,5 tys. zł, w tym na:

- realizację programu „Inwestycje w oświacie” (poz. 29) – środki przyznane: 100 000 tys. zł, środki wydatkowane: 95 151 tys. zł (95,2% środków przyznanych);
- realizację programu „Poznaj Polskę” (poz. 26) – środki przyznane: 53 000 tys. zł, środki wydatkowane: 48 293,3 tys. zł (91,1% środków przyznanych);
- realizację programu „Program Wsparcia Edukacji” (poz. 26) – środki przyznane: 11 000 tys. zł, środki wydatkowane: 10 806,9 tys. zł (98,2% środków przyznanych);
- realizację działań w ramach realizacji „Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin Za Życiem”⁷⁹ (poz. 33) – środki przyznane: 99 605 tys. zł, środki wydatkowane: 93 753,1 tys. zł (94,1% środków przyznanych);
- sfinansowanie wynagrodzeń ekspertów przygotowujących opinie dla Ministra zawierające ocenę merytoryczną wniosków składanych w ramach programów „Program Wsparcia Edukacji” oraz „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej” (poz. 26) – środki przyznane: 800 tys. zł, środki wydatkowane: 429 tys. zł (53,6% środków przyznanych);

⁷⁵ Ministerstwo otrzymało środki z rezerwy ogólnej budżetu państwa w połowie listopada 2022 r. Ze względu na krótki czas realizacji zadania: dwóch beneficjentów zrezygnowało z podpisania umowy, jeden beneficjent wystąpił z wnioskiem o rozwiązanie umowy. Wystąpił również przypadek podpisania umowy na niższą kwotę niż pierwotnie wskazano we wniosku. Ponadto, dokonane zostały zwroty środków z dotacji, co związane było z brakiem kwalifikowalności kosztów, ponieważ czas na realizację zadania był krótszy niż początkowo zakładano.

⁷⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 2082 ze zm.

⁷⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm., dalej: ustawa Prawo oświatowe.

⁷⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2640.

⁷⁹ Program ustanowiony uchwałą nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. (M.P. poz. 1250) oraz uchwałą nr 189 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. (M.P. z 2022 r., poz. 64).

- środki na utrzymanie w ruchu i rozwój systemu informatycznego do obsługi egzaminów zawodowych⁸⁰, w tym prace programistyczne oraz usługi im towarzyszące - zadania realizowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną (poz. 44) – środki przyznane: 4 367 tys. zł, środki wydatkowane w 100%;
- środki na uzupełnienie w 2022 r. brakujących środków części 30 na zadania realizowane przez okręgowe komisje egzaminacyjne w ramach systemu egzaminów zewnętrznych, w związku z zwiększonymi wydatkami wynikającymi ze wzrostu liczby uczniów przystępujących do egzaminów oraz kosztów egzaminów (poz. 44) – środki przyznane: 5 600 tys. zł, środki wydatkowane w 100%.

(akta kontroli, str. 476-480,610-612, 3478)

W 2022 r. Minister dokonał – na podstawie art. 177 ufp – blokady planowanych wydatków w części 30 w łącznej wysokości 652 tys. zł⁸¹. Kwota 652 tys. zł – na podstawie decyzji Ministra Finansów z dnia 22 grudnia 2022 r. – zmniejszyła budżet części 30. Minister dokonał blokady wydatków niezwłocznie po otrzymaniu informacji o niższej kwocie dotacji podmiotowej na 2022 r. dla jednostki nadzorowanej – Centrum Nauki Kopernik.

(akta kontroli, str. 90-111)

W 2022 r. Minister w ramach części 30 nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów dyspozycji wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19⁸².

(akta kontroli, str. 460-461)

Wydatki na dotacje oraz subwencje w części 30 wyniosły 248 827 tys. zł⁸³, tj. 84,4% planu po zmianach, tj.:

- dotacje podmiotowe – 10 199,6 tys. zł, w tym 10 051 tys. zł dla instytucji kultury - Centrum Nauki Kopernik oraz 148,6 tys. zł dla państwowej osoby prawnej - Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego⁸⁴;
- dotacje celowe na wydatki bieżące – 238 627,4 tys. zł.

(akta kontroli, str. 32-40)

Na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano 14 779 tys. zł⁸⁵, tj. 95,4% planu po zmianach (15 485 tys. zł), z czego na nagrody o charakterze szczególnym niezaliczone do wynagrodzeń – 3 854,7 tys. zł⁸⁶ oraz na stypendia dla uczniów – 2 262 tys. zł⁸⁷ (tj. odpowiednio 26,1% i 15,3% wydatków ogółem na świadczenia).

(akta kontroli, str. 68-78, 82)

U dysponenta III stopnia na realizację świadczeń na rzecz osób fizycznych wydatkowano kwotę 46,7 tys. zł, tj. 59,1% planu po zmianach (79 tys. zł). W stosunku do roku 2021 nastąpił wzrost wydatków o 15,5 tys. zł. Najwyższe wydatki poniesione w § 3020 dotyczyły refundacji zakupu okularów i szkieł przez pracowników (35,9 tys. zł).

(akta kontroli, str. 1772-1777, 1782-1792, 1789-1792, 1802-1804)

Na wydatki bieżące w części 30 wydatkowano 429 417,4 tys. zł⁸⁸, tj. 96,6% planu po zmianach. Środki przeznaczono na prowadzenie działalności trzech dysponentów II stopnia (tj. Dyrektora Informatycznego Centrum Edukacji i Nauki, Dyrektora Ośrodka

⁸⁰ System Informatyczny Obsługi Egzaminów Potwierdzających Kwalifikacje w Zawodzie.

⁸¹ Decyzja z dnia 8 listopada 2022 r.

⁸² Zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.

⁸³ W tym 33 196,6 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁸⁴ Instytut powołany na mocy ustawy z dnia 7 października 2022 r. o Instytucie Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego (Dz. U. poz. 2463).

⁸⁵ W tym 14,5 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁸⁶ Wydatki sklasyfikowane w rozdziale 80195, § 3040 – Nagrody o charakterze szczególnym niezaliczone do wynagrodzeń.

⁸⁷ Wydatki sklasyfikowane w rozdziale 85416, § 3240 – Stypendia dla uczniów.

⁸⁸ W tym 16 771 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

Rozwoju Edukacji w Warszawie, Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej) oraz 10 dysponentów III stopnia (tj. Dyrektora Generalnego Ministerstwa, Dyrektora Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą w Warszawie oraz ośmiu Dyrektorów Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych).

Wydatki bieżące w urzędzie obsługującym Ministra – dysponencie III stopnia – zrealizowano w wysokości 50 509,4 tys. zł, tj. 95,4% planu po zmianach (52 938,4 tys. zł).

Przeciętne zatrudnienie w części 30, w przeliczeniu na pełne etaty, w 2022 r. wyniosło 1 465 osób⁸⁹ i było wyższe w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2021 r. o 39 osób. W dziale 750 zatrudnienie wzrosło o 14 osób w ramach rozdziału 75001, natomiast w dziale 801 o 25 osób, w ramach rozdziału 80146. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto⁹⁰ w 2022 r. wynosiło 8 717 zł i w porównaniu z przeciętnym wynagrodzeniem w 2021 r. (8 357 zł) było wyższe o 0,4 tys. zł, tj. 4,3%.

W 2022 r. w Ministerstwie przeciętne zatrudnienie – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 311 i było o 14 osób wyższe niż przeciętne zatrudnienie w 2021 r. Na wynagrodzenia w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatkowano łącznie 34 600 tys. zł, tj. o 2 513 tys. zł więcej niż w 2021 r. Przeciętne wynagrodzenie w Ministerstwie w 2022 r. wyniosło 9 271 zł i było o 268 zł wyższe niż w 2021 r. (9 003 zł).

(akta kontroli, str. 83-89, 1775-1787, 1800-1804, 1881-1883)

W 2022 r. dziewięć osób wykonywało umowy zlecenia, tj. o jedną mniej niż w 2021 r. Na podstawie tych umów pięć osób wykonywało zadania w komórkach merytorycznych (tzw. zadania podstawowe), a cztery w komórkach obsługowych MEiN. Wydatki poniesione na wynagrodzenia dla tej grupy pracowników wyniosły 272,3 tys. zł, średnio 2,5 tys. zł. W stosunku do 2021 r. zmalała liczba osób wykonujących zadania podstawowe (z siedmiu w 2021 r. do pięciu w 2022 r.) oraz wzrosła wykonujących zadania pomocnicze (trzy osoby w 2021 r., cztery osoby w 2022 r.)⁹¹. W związku z wykonywaniem umów o dzieło finansowanych w ramach § 417 w 2022 r. wypłacono łącznie 81,5 tys. zł, tj. o 68,7 tys. zł mniej niż w 2021 r.

(akta kontroli str. 1770-1771, 1811-1821, 2067-2072)

Na wydatki majątkowe w części 30 wydatkowano 126 862,7 tys. zł⁹², tj. 96,4% planu po zmianach (131 631,3 tys. zł), w tym na dotacje celowe na inwestycje i zakupy inwestycyjne dla jednostek spoza sektora finansów publicznych w ramach Programów Ministra – 122 896,1 tys. zł⁹³.

W jednostkach podległych Ministrowi wydatki majątkowe ze środków budżetu państwa (łącznie ze środkami na współfinansowanie) zrealizowano w kwocie 3 432,3 tys. zł, co stanowiło 96,8% planu po zmianach (3 546,7 tys. zł), 86,6% planu wydatków majątkowych wg ustawy budżetowej (3 954 tys. zł) oraz 96% wydatków wykonanych w 2021 r. (3 558,5 tys. zł⁹⁴). Wydatki majątkowe poniesione przez jednostki podległe wyniosły:

- Centralna Komisja Egzaminacyjna (CKE)⁹⁵ – 1 124,8 tys. zł (94,5% planu wydatków po zmianach);

⁸⁹ Pracownicy zatrudnieni w MEiN oraz w instytucjach podległych Ministrowi lub przez niego nadzorowanych.

⁹⁰ Łącznie z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym.

⁹¹ Jako podstawowe należy rozumieć wykonywanie pracy w komórkach merytorycznych, a pomocnicze w komórkach obsługowych (typu kadry, księgowość, administracja, wspomaganie informatyczne).

⁹² W tym 339,4 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁹³ Tj. Programy Ministra: „Rozwój potencjału infrastrukturalnego organizacji pozarządowych wspierających system oświaty i wychowania” – 39 995,1 tys. zł (wydatki sklasyfikowane w rozdziale 80195, § 6230), „Inwestycje w oświacie” – 82 901 tys. zł (wydatki sklasyfikowane w rozdziale 80195, § 6230).

⁹⁴ Wraz z wydatkami niewygasającymi.

⁹⁵ M.in. na: zakup trzech serwerów; zakup trzech wielofunkcyjnych urządzeń drukujących; opracowanie koncepcji wraz z przygotowaniem oprogramowania do dodatkowego zabezpieczenia wybranych paczek zawierających materiały egzaminacyjne do przeprowadzania egzaminów zewnętrznych.

- Informatyczne Centrum Edukacji i Nauki (ICEiN)⁹⁶ – 1 929,8 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach);
- Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE)⁹⁷ – 311,7 tys. zł (87,6% planu wydatków po zmianach);
- Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą⁹⁸ – 66 tys. zł (92,9% planu wydatków po zmianach).

Ponadto, w ramach planu wydatków, które nie wygasły z upływem poprzedniego roku budżetowego, w 2022 r. zrealizowano wydatki majątkowe w kwocie 1 865,6 tys. zł, co stanowiło 98,2% planu. Wydatki zostały poniesione przez ORE na modernizację pomieszczeń biurowych w budynkach zlokalizowanych przy Alejach Ujazdowskich 28 oraz przy ul. Polnej 46a w Warszawie.

(akta kontroli str. 2666, 2673)

Plan wydatków majątkowych (wg ustawy budżetowej) Ministerstwa (dysponenta III stopnia) na 2022 r. wynosił 500 tys. zł. Decyzją z dnia 20 października 2022 r.⁹⁹ Minister zwiększył plan wydatków majątkowych w dziale 750, rozdział 75001 o 2 tys. zł do kwoty 502 tys. zł. W dniu 14 listopada 2022 r.¹⁰⁰ Minister w ramach ww. działu i rozdziału ponownie zwiększył plan wydatków majątkowych Ministerstwa o kwotę 32,6 tys. zł¹⁰¹ w ramach realizacji PO WER. Plan po zmianach wyniósł 534,6 tys. zł. Ministerstwo zrealizowało wydatki majątkowe w wysokości 534,3 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu po zmianach. Zrealizowane wydatki majątkowe były wyższe o 56,3% od wydatków wykonanych w 2021 r. (341,9 tys. zł).

W 2022 r. dokonano następujących zakupów inwestycyjnych:

- system teleinformatyczny VoIP¹⁰² (centrali telefonicznej) do budynku Ministerstwa przy Al. Szucha 25 – 309,1 tys. zł;
- oprogramowanie do systemu telekomunikacyjnego VoIP – 152,2 tys. zł;
- cztery kamery na potrzeby monitoringu wizyjnego budynku przy Al. Szucha 25 – 40,4 tys. zł;
- jedno urządzenie wielofunkcyjne¹⁰³ – 32,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 2485-2665)

Zobowiązania w części 30 na koniec 2022 r. wyniosły 10 430,1 tys. zł¹⁰⁴ (w tym zobowiązania dysponenta III stopnia – 3 216,4 tys. zł¹⁰⁵) i wynikały głównie z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego i pochodnych od wynagrodzeń. W 2022 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

W zakresie części 30 w wykazie wydatków niewygasających z upływem 2021 r. ujęto 22 zadania na łączną kwotę 60 178 tys. zł, z czego do dnia 30 listopada 2022 r. wydatkowano 52 143,1 tys. zł (tj. 86,6% planowanych), w tym:

⁹⁶ M.in. na: zakup sprzętu informatycznego (m.in. macierzy dyskowej, serwer obliczeniowy 4-procesorowy, serwer obliczeniowy 2-procesorowy, sześć dysków SSD do macierzy dyskowej, przełączniki sieciowe); zakup oprogramowania (m.in. system PaloAlto, system NAC 802.1X, system DDI, system ochrony przeciwko złośliwemu oprogramowaniu i wirusom, rozszerzenie licencji ASAudit Plus).

⁹⁷ M.in. na: wymianę poszycia dachowego na budynku przy Al. Ujazdowskich 28 w Warszawie; zakup wysoko nakładowej kolorowej drukarko-kopiarki do poligrafii; zakup pralki przemysłowej do pomieszczenia gospodarczego w Centrum Szkoleniowym w Sulejówku.

⁹⁸ M.in. na: zakup sześciu komputerów dla szkół za granicą; zakup urządzenia wielofunkcyjnego; zakup trzech urządzeń wielofunkcyjnych do szkół za granicą.

⁹⁹ Decyzja Ministra Edukacji i Nauki nr DBF-WKP 2.3121.1.88.2022.

¹⁰⁰ Decyzja Ministra Edukacji i Nauki nr DBF-WKP 2.3121.1.101.2022.

¹⁰¹ W tym: 32,6 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

¹⁰² Voice over IP (VoIP) – technologia, która umożliwia wykonywanie połączeń telefonicznych przez Internet.

¹⁰³ Zakup urządzenia wielofunkcyjnego, kolor, A3. Wydatek poniesiony w ramach pomocy technicznej PO WER „POWR.06.01.00-00-0201/20 Pomoc Techniczna dla Instytucji Pośredniczącej MEiN na lata 2021-2022”.

¹⁰⁴ Zobowiązania w wysokości 10 424,1 tys. zł dotyczyły wydatków bieżących, natomiast 6 tys. zł – świadczeń na rzecz osób fizycznych (stypendia dla uczniów).

¹⁰⁵ Tj. o 322 tys. zł (10,7%) wyższe niż na koniec 2021 r.

- 17 zadań na łączną kwotę 50 018,4 tys. zł zrealizowano w całości bądź na poziomie powyżej 80% w łącznej wysokości 48 218,5 tys. zł (tj. w 96,4% planu);
- cztery zadania na łączną kwotę 8 959,6 tys. zł zrealizowano na poziomie poniżej 80% w łącznej wysokości 3 924,5 tys. zł (tj. w 43,8% planu);
- jednego zadania na kwotę 1 200 tys. zł nie zrealizowano.

Łącznie nie wydatkowano 8 034,9 tys. zł, w tym środki pozyskane w 2021 r. z rezerw budżetowych na realizację przedsięwzięcia Poznaj Polskę stanowiły 54% - 4 344,4 tys. zł¹⁰⁶.

U dysponenta III stopnia wartość wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2021 wynosiła 895,6 tys. zł, a wykonanie planu tych wydatków wyniosło 892,2 tys. zł (99,6%). Wydatki dotyczyły wynagrodzeń i składek od nich naliczanych oraz dodatkowego funduszu motywacyjnego (§§ 401, 402, 411, 412) i zostały wykorzystane w marcu 2022 r. na wypłatę wynagrodzeń - 859,6 tys. zł. Kwotę 3,4 tys. zł zwrócono do Ministerstwa Finansów w dniu 31 marca 2022 r. Niezrealizowane wydatki dotyczyły wyłączenia z obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy na podstawie przepisów o zwolnieniach z naliczenia tego funduszu.

(akta kontroli str. 112-376, 1829-1831, 1870-1884)

Szczegółowemu badaniu poddano 100% wydatków finansowanych ze środków rezerwy ogólnej. Stwierdzono, że:

- środki rezerwy ogólnej budżetu państwa zostały wykorzystane w wysokości 59 370,7 tys. zł (tj. 98,9%) na realizację programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” (39 995,1 tys. zł), programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej” (19 125,7 tys. zł) oraz na działania informacyjno-promocyjne związane z promocją programów (250 tys. zł);
- w wyniku realizacji programów finansowanych środkami z rezerwy ogólnej zawarto i wypłacono dotacje celowe na podstawie 224 umów¹⁰⁷;
- dotacje celowe wypłacone w 2022 r. w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” na podstawie art. 75a ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, zgodnie z art. 35 ustawy o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw mogą zostać wykorzystane w 2023 r. i pozostają w dyspozycji podmiotów, którym zostały przyznane¹⁰⁸;
- środki zostały wydatkowane na rozwój zaplecza infrastrukturalnego mającego służyć realizacji działań statutowych w zakresie oświaty i wychowania (program „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”), realizację działań wspierających system oświaty i wychowania (program „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej”) oraz produkcję¹⁰⁹ i emisję spotu reklamowego w TVP1¹¹⁰.

¹⁰⁶ W wykazie środków niewygasających z upływem 2021 r. ujęto kwotę 50 000 tys. zł na przedsięwzięcie Poznaj Polskę (nr zadania: 769, 770, 771, 772, 774). Środki pozyskano w 2021 r. z trzech rezerw celowych: poz. 26 – 32 050 tys. zł, poz. 25 – 17 400 tys. zł, poz. 49 – 550 tys. zł. Wykorzystano środki w wysokości 45 655,6 tys. zł (wydatki sklasyfikowane w rozdziale 80195, § 2020 – 31 241,8 tys. zł, § 2120 – 8 313,4 tys. zł, § 2810 – 1 048,2 tys. zł, § 2820 – 2 795,2 tys. zł, § 2830 – 2 257 tys. zł.).

¹⁰⁷ W ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” podpisano i wypłacono 46 umów -na łączną kwotę 40 000 tys. zł (rozdział 80195 § 6230), w ramach programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej” ze środków rezerwy ogólnej wypłacono 178 podpisanych umów (rozdział 80195 § 2810 – 69 umów, § 2820 – 106 umów, § 2830 – trzy umowy).

¹⁰⁸ Wg stanu na dzień 24 marca 2023 r., dane przekazane przez DBF, środki przechodzące na 2023 r. wynosiły łącznie 29 007,6 tys. zł (30 zatwierdzonych raportów rocznych). DBF nie posiadał raportów za 2022 r. do siedmiu umów na łączną kwotę 4 450 tys. zł.

¹⁰⁹ Spot promocyjno-informacyjny pt. „Szkoła przyszłości już dziś!” wykonany w formacie umożliwiającym emisję w Internecie i stacjach telewizyjnych – Umowa nr MEiN/2022/BM/3131 z dnia 2 grudnia 2022 r.

¹¹⁰ Spot informacyjny o kluczowych programach i przedsięwzięciach Ministerstwa w zakresie oświaty i wychowania zrealizowanych w latach 2020-2022 wyemitowany w dniach 25 i 26 grudnia 2022 r. – Umowa nr MEiN/2022/BM/3282 z dnia 20 grudnia 2022 r.

Opis nieprawidłowości znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 536-537, 538-547, 1784-1793, 1800-1801)

Badaniu poddano środki przeznaczone na zadania finansowane z rezerwy celowej poz. 29 w łącznej kwocie 17 000 tys. zł¹¹¹. Środki zostały przekazane w formie dotacji celowych dwóm podmiotom, w ramach programu „Inwestycje w oświacie”, na dostosowanie obiektu na potrzeby szkoły muzycznej, budowę hali sportowej przy liceum ogólnokształcącym oraz rozbudowę budynku szkoły podstawowej i gimnazjum. Termin wykorzystania dotacji celowych upływa z dniem 31 grudnia 2023 r.¹¹². Zgodnie ze złożonymi sprawozdaniami za 2022 r. wykorzystano środki, zgodnie z przeznaczeniem, w wysokości 2 918,6 tys. zł (17,2%).

(akta kontroli str. 5445-5450/)

Szczegółowym badaniem objęto wykorzystanie w 2022 r. środków na dotacje (celowe – bieżące i majątkowe) w łącznej kwocie 61 701 tys. zł¹¹³. Badaniu poddano dotacje pochodzące z rezerwy ogólnej oraz rezerw celowych budżetu państwa (poz. 26 i 29) przekazane na cztery realizowane zadania tj.:

- ośmiu podmiotom w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”¹¹⁴ w łącznej wysokości: 19 801 tys. zł,
- pięciu podmiotom w ramach programu „Inwestycje w oświacie”¹¹⁵ w łącznej wysokości 40 100 tys. zł,
- trzem podmiotom w ramach programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej”¹¹⁶ w łącznej wysokości 1 200 tys. zł,
- trzem podmiotom w ramach „Programu Wsparcia Edukacji”¹¹⁷ w łącznej wysokości 600 tys. zł.

Badając ww. przyznane dotacje stwierdzono, że przy akceptacji sprawozdań z realizacji programów: „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, „Inwestycje w oświacie”, „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej”, „Program Wsparcia Edukacji” nie wymagano od beneficjentów dołączania do sprawozdania z realizacji zadania publicznych oryginałów lub potwierdzonych za zgodność z oryginałem kopii dokumentów potwierdzających dokonanie wydatków, tj. faktur (rachunków) oraz materiałów dokumentujących działania faktyczne podjęte podczas realizacji zadania.

W związku z powyższym, zdaniem NIK, zasadnym wydaje się wzmocnienie nadzoru nad realizacją dotowanych projektów poprzez wprowadzenie wymogu dołączenia do sprawozdania z wykonania zadania odpowiednich dowodów księgowych wraz

¹¹¹ Tj. 5% z 339 031,2 tys. zł – łączna kwota zwiększająca plan wydatków środkami z rezerw celowych.

¹¹² Zgodnie z art. 35 ustawy o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw, środki finansowe przyznane w roku 2022 w formie dotacji celowej na podstawie art. 75a ustawy o finansowaniu zadań oświatowych pozostają w dyspozycji podmiotów, którym zostały przyznane, i mogą zostać wykorzystane w roku 2023 na finansowanie realizacji zadań, na które zostały przyznane.

¹¹³ Z kwoty tej wydatkowano 1 184,3 tys. zł, zwrócono na rachunek Ministerstwa 3 136,1 tys. zł, środki w łącznej wysokości 56 801 tys. zł na podstawie art. 35 ustawy o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw mogą zostać wykorzystane w 2023 r. Wielkość próby do szczegółowego badania stanowiła 16,6% wydatków poniesionych do dnia 31 grudnia 2022 r. na dotacje (grupy paragrafowe 2 i 6).

¹¹⁴ Fundacja Polska Wielki Projekt, Fundacja Wolność i Demokracja, Fundacja na Rzecz Wspólnych Spraw Megafon, Fundacja Dumni z Elbląga, Fundacja DABAR Dialog Kultur i Religii Pogranicza Polski - Ukrainy i Słowacji, Fundacja "Solidarni" im. ks. Jerzego Popiełuszki, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Terapeutyczno-Edukacyjnego Dzieci i Młodzieży Wyszki, Pallotyńska Fundacja Pomocy Pallotti.

¹¹⁵ Towarzystwo Salezjańskie Inspektoriatu Św. Stanisława Kostki w Warszawie, Diecezja Siedlecka Kuria Diecezjalna w Siedlcach, Diecezja Gliwicka, Stowarzyszenie Świętej Rodziny z siedzibą w Olsztynie, Zgromadzenie Sług Jezusa w Warszawie.

¹¹⁶ Tomaszowski Szwadron im. 1 Pułku Kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza, Towarzystwo Gimnastyczne SOKÓŁ w Lublinie, Fundacja Świat Głuchych.

¹¹⁷ Polski Instytut Rozwoju Społecznego i Gospodarczego, Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. R. Dmowskiego i I.J. Paderewskiego, Fundacja Narodowy Badminton.

z dokumentacją potwierdzającą rzetelną realizację zadania. Dotyczy to w szczególności programów, których środki są przeznaczone na realizację remontów i inwestycji, tj. „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” oraz „Inwestycje w oświacie”.

NIK zauważa, że przy realizacji zadań dotyczących przyznania, wypłacania i rozliczenia dotacji w ramach dwóch programów Ministra¹¹⁸ wystąpiły przesłanki do wyłączenia z postępowania o udzielenie dotacji Dyrektora Departamentu Programów Naukowych i Inwestycji¹¹⁹. Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat potwierdzając wystąpienie powyższych przesłanek wyjaśnił, że nie dokonywał oceny merytorycznej wniosków złożonych w programie, nie podejmował decyzji, a także nie wpływał na decyzje o przyznaniu lub nieprzyznaniu dotacji. Dodatkowo Minister wyjaśnił: „(...) W sprawie zatem nie występował żaden konflikt między interesem publicznym, a prywatnym. Biorąc pod uwagę fakt, że Dyrektor DPI nie dokonywał oceny merytorycznej wniosków złożonych w programie, nie podejmował decyzji o przyznaniu bądź nieprzyznaniu dotacji oraz nie wpływał na decyzje, którym podmiotom dotacje zostały albo nie zostały przyznane, nie zachodziła okoliczność skutkująca koniecznością wyłączenia go z czynności związanych z jego zakresem obowiązków.”

Powyzsza sytuacja, pomimo deklarowanego przez Dyrektora DPI powstrzymania się od podejmowania czynności związanych z udzieleniem dotacji, mogła rodzić podejrzenia o konflikt między interesem publicznym i prywatnym. Prezesem Stowarzyszenia Na rzecz Rozwoju Lokalnego Mokrelipie, któremu przyznano dotacje w wysokości 840 tys. zł, był bowiem krewny pierwszego stopnia Dyrektora DPI.

(akta kontroli str. 3333-3477)

Publikacja w BIP ostatecznego rozstrzygnięcia programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” z dnia 29 grudnia 2022 r. nastąpiła dopiero w trakcie kontroli, tj. w dniu 6 lutego 2023 r. Zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie przyznawania, przekazywania i rozliczania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji remontów i inwestycji¹²⁰, a także postanowieniami pkt 15 część V komunikatu w sprawie ustanowienia przedmiotowego programu, publikacja informacji powinna nastąpić niezwłocznie. Odnosząc się do przedmiotowej kwestii Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹²¹ oświadczył: „(...) wnioskodawcy ze względu na pilność spraw zostali poinformowani telefonicznie o przyznaniu dotacji. Za uchybienie formalne rzeczywiście można uznać nieopublikowanie dodatkowego rozstrzygnięcia w BIP. W przyszłości poza informacją telefoniczną, w zgodzie z przepisami rozporządzenia dochowane zostaną wszelkie terminy wynikające z tych przepisów”.

(akta kontroli str. 449-456, 614-144, 3040-3477, 5166-5343, 5374-5381)

W 2022 r., w części 30 – Oświata i wychowanie, na podstawie wylosowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 – Rachunek bieżący jednostki dysponenta III stopnia (dział 750), z zastosowaniem metody MUS, zbadano 43 wydatki na kwotę 3 781,9 tys. zł, w tym wydatki majątkowe - 461,3 tys. zł i wydatki bieżące - 3 320,6 tys. zł. W ramach doboru celowego zbadano wydatki na kwotę 162,5 tys. zł oraz trzy wydatki z budżetu środków europejskich na kwotę 83,4 tys. zł. Łączna próba do badania wyniosła 4 027,9 tys. zł, tj. 8% zrealizowanych przez urząd obsługujący Ministra wydatków pozapłacowych. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem

¹¹⁸ „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” oraz „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej”.

¹¹⁹ Dotyczyło to pokrewieństwa pierwszego stopnia Dyrektora DPI z przedstawicielem beneficjenta Stowarzyszenia Na rzecz Rozwoju Lokalnego Mokrelipie, z którym zawarto umowę: nr MEiN/2022/DPI/2895 z dnia 16 listopada 2022 r. na kwotę 130 tys. zł oraz nr MEiN/2022/DPI/3419 z dnia 19 grudnia 2022 r. na kwotę 710 tys. zł.

¹²⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1540 ze zm.

¹²¹ Działając z upoważnienia Ministra.

formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych. Wydatki dokonywane były zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

(akta kontroli str. 1885-1908, 1924-1926, 1932-2066)

W 2022 r.¹²² w części 30 – Oświata i wychowanie przeprowadzono ogółem 17 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego¹²³, w tym trzy postępowania unieważniono, a cztery były w toku. Z udzielonych 10 zamówień publicznych, jedno przeprowadzono w trybie art. 132 (przetarg nieograniczony), cztery w trybie art. 275 pkt 1 Pzp (tryb podstawowy bez negocjacji) oraz jedno zamówienie w trybie art. 304 Pzp (zamówienie z wolnej ręki). Łączna wartość udzielonych zamówień publicznych wyniosła 4 926,8 tys. zł. Z tytułu umów zawartych w wyniku przeprowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w części 30 poniesiono wydatki w kwocie łącznej 3 401,2 tys. zł.

Ponadto Ministerstwo w 2022 r. dokonało 266 zakupów towarów i usług nieobjętych obowiązkiem stosowania przepisów Pzp z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia. Łącznie szacunkowa wartość dokonanych zakupów wyniosła 6 963,2 tys. zł, a wartość brutto zawartych umów 3 177,9 tys. zł.

Badaniem szczegółowym objęto trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o łącznej wartości 702,2 tys. zł, w tym dwa zamówienia do których nie zastosowano przepisów ustawy Pzp (zwolnienie na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 Pzp – wartość poniżej 130 tys. zł) oraz jedno zamówienie w trybie podstawowym bez możliwości negocjacji (art. 275 pkt 1 Pzp)¹²⁴.

W badanych trzech postępowaniach nie stwierdzono nieprawidłowości. Zwrócono natomiast uwagę iż w przypadku postępowania pn. „Produkcja spotów audiowizualnych na rzecz promocji programów i przedsięwzięć w obszarze oświaty i wychowania” wyznaczono wykonawcom krótki czas na przygotowanie oferty. W wyznaczonym terminie wpłynęła jedna oferta.

W 2022 r. Ministerstwo nie dokonywało zakupów/zamówień z wyłączeniem przepisów Pzp na podstawie art. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych na 2022 r. opublikowany został na stronie internetowej Ministerstwa w dniu 2 marca 2022 r., a następnie był sukcesywnie aktualizowany¹²⁵. Roczne sprawozdanie o udzielonych w 2022 r. zamówieniach publicznych przekazane zostało do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych zgodnie z terminem wynikającym z art. 82 ust. 2 Pzp.

(akta kontroli str. 2100-2431)

W urzędzie obsługującym Ministra w budynku przy Al. Szucha 25 umieszczony został jeden PPE¹²⁶ obsługiwany w grupie taryfowej C21¹²⁷. Dostawa energii elektrycznej realizowana była na podstawie umowy z Tauron Sprzedaż Sp. z o.o. z dnia 17 września 2019 r. Cena netto zakupu 1 kWh energii czynnej wynosiła 0,3344 zł. Umowa na świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej została zawarta ze Stoen Operator Sp. z o.o.

¹²² Wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

¹²³ Zarejestrowano 19 postępowań, ale dwa wnioski anulowano.

¹²⁴ Były to: zamówienie pn. Remont pomieszczeń nr 235 - 239 na II piętrze w budynku MEiN przy Al. Szucha 25 o wartości 450,4 tys. zł, zamówienie pn. „Wydanie, wydrukowanie i dostarczenie książek pomocniczych przeznaczonych dla uczniów ukraińskiej mniejszości narodowej” o wartości 129,9 tys. zł, zamówienie pn. „Produkcja spotów audiowizualnych na rzecz promocji programów i przedsięwzięć w obszarze oświaty i wychowania” o wartości 121,9 tys. zł.

¹²⁵ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/plan-postepowan-na-rok-2022> [dostęp z dnia 16 stycznia 2022 r.]

¹²⁶ PL000001005800000000000000000000605.

¹²⁷ Strefa całodobowa.

Z budynku przy Al. Szucha 25 poza Ministerstwem korzystają jeszcze trzy niezależne podmioty, tj. Muzeum Niepodległości, Akademia Kopernikańska¹²⁸ oraz firma prowadząca działalność gastronomiczną. Ww. podmioty rozliczają zużycie prądu na podstawie wskazań podliczników.

W latach 2021-2022 w części 30 poniesiono wydatki na energię elektryczną odpowiednio w wysokości: 349,1 tys. zł oraz 349,6 tys. zł, w tym na usługi dystrybucji energii elektrycznej odpowiednio: 125,8 tys. zł oraz 147,7 tys. zł.

Zadaniami związanymi z optymalizacją zużycia energii elektrycznej zajmuje się Wydział Administracyjno-Techniczny Edukacji w Biurze Dyrektora Generalnego, który zgodnie z regulaminem wewnętrznym prowadzi sprawy dotyczące bieżącej eksploatacji budynku przy Al. Szucha 25.

W związku z wejściem w życie ustawy o ochronie odbiorców energii elektrycznej, w celu realizacji obowiązkowego celu zużycia energii, o którym mowa w art. 37 ust. 1 ww. ustawy, w jednostce podjęto nw. działania:

- wycofano z eksploatacji grzejniki elektryczne,
- ograniczono używanie klimatyzacji, czajników elektrycznych itp.,
- wymieniono żarówki zwykle na energooszczędne,
- wyłączono oświetlenie iluminacji budynku oraz ograniczono oświetlenie dziedzińców wewnętrznych.

Ponadto w budynku wprowadzone zostały ograniczenia w zakresie korzystania z oświetlenia wewnętrznego (do niezbędnego minimum oświetla się powierzchnie użytkowe wewnątrz, tj. korytarze, sale konferencyjne, pomieszczenia socjalne, łazienki)¹²⁹.

Podjęte w okresie od 1 do 31 grudnia 2022 r. ww. działania skutkowały zmniejszeniem zużycia energii elektrycznej do poziomu określonego w art. 37 ust. 2 ustawy o ochronie odbiorców energii elektrycznej. Cel, oznaczony symbolem Cel_{ZZEE22} dla badanej jednostki¹³⁰ wyniósł: 45 421 kWh. W grudniu 2022 r. jednostka zużyła 43 391 kWh¹³¹, a zatem cel został osiągnięty.

Kwestia niedotrzymania obowiązku terminowego – tj. do dnia 31 marca 2023 r. – przekazania przez Ministerstwo do Prezesa URE raportu z realizacji obowiązkowego celu zmniejszenia całkowitego zużycia energii elektrycznej została opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości w opisie części 28*.

W badanym PPE nie wystąpiły przekroczenia mocy pobranej w stosunku do mocy umownej. Stwierdzono natomiast wysoką wartość zamówienia mocy, przy niskim poziomie jej wykorzystania w niektórych okresach rozliczeniowych (w zależności od miesiąca wykorzystywano od 48% do 80% mocy zamówionej, tj. wartości 220 kW)¹³².

Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego, pani Dorota Krupa wyjaśniła¹³³, że moc zamówiona przyjęta w wysokości 220 kW, była kontynuowana w trakcie kolejno zawieranych umów, w tym również w ostatniej umowie zawartej w dniu 30 grudnia 2010 r. Zamówiona moc umowna w pełni pokrywała bieżące potrzeby obiektu, w niektórych miesiącach osiągając górną granicę 220 kW.

(akta kontroli str. 2432-2484, 5344-5373)

Zgodnie z art. 175 ust. 1 pkt 1-4 ufp dysponenti części budżetowych sprawują nadzór oraz kontrolę: nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych, w tym nad dokonywaniem przez te jednostki wstępnej oceny celowości poniesionych wydatków oraz

¹²⁸ Na podstawie umowy użyczenia.

¹²⁹ Wyjaśnienia Biura Dyrektora Generalnego z 6 lutego 2023 r.

¹³⁰ Wyznaczony na podstawie zużycia MEiN, po odliczeniu zewnętrznych podmiotów.

¹³¹ Zgodnie ze wskazaniem licznika nr 4185605 zużycie energii elektrycznej w okresie 1-31 grudnia 2022 r. wyniosło 49 666 kWh, a zużycie zewnętrznych podmiotów na podstawie podliczników 6 275 kWh.

¹³² Wykorzystanie mocy umownej w poszczególnych miesiącach stanowiło odpowiednio: 72%, 48%, 55%, 57%, 59%, 77%, 75%, 79%, 80%, 57%, 60% oraz 61%.

¹³³ Pismo z dnia 6 lutego 2022 r.

realizacją właściwych procedur; wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa; realizacji zadań finansowanych z budżetu państwa; efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów.

W obszarze wydatków przeprowadzono okresowe analizy, o których mowa w art. 175 ust. 2 pkt 2-5 ufp, w wyniku których sporządzono „Informację z wykonania planu dochodów i wydatków oraz zadań części 30 – Oświata i wychowanie” za I półrocze, III kwartały i za cały rok 2022.

W 2022 r. w części 30 Departament Kontroli i Audytu MEiN przeprowadził 16 kontroli¹³⁴, w tym dwie w jednostkach podległych bądź nadzorowanych¹³⁵. W 2022 r. nie przeprowadzono kontroli u beneficjentów dotacji budżetowych udzielonych w 2022 r.

(akta kontroli str. 3571-3695, 5446)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Minister nieprecyzyjnie określił warunki udziału, tryb przeprowadzania naboru oraz szczegółowe kryteria oceny wniosków w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, jak również w ramach programów: „Program Wsparcia Edukacji” oraz „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej”, tj.:
 - „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” ustanowiony komunikatem z dnia 22 sierpnia 2022 r.¹³⁶ na podstawie art. 90x ust. 1 i 2 uoso (wartość przyznanego dofinansowania: 40 000 tys. zł, wysokość wypłaconych środków według umów: 40 000 tys. zł);
 - „Program Wsparcia Edukacji” ustanowiony komunikatem z dnia 11 lipca 2022 r.¹³⁷ na podstawie art. 90w ust. 1 uoso (wartość przyznanego dofinansowania: 11 000 tys. zł, wysokość wypłaconych środków według umów: 10 989,7 tys. zł);
 - „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej” ustanowiony komunikatem z dnia 26 sierpnia 2022 r.¹³⁸ na podstawie art. 90w ust. 1 uoso (wartość przyznanego dofinansowania: 19 700 tys. zł, wysokość wypłaconych środków według umów: 19 478,2 tys. zł).

Minister, określając wymagania odnośnie programów, w komunikatach ustanawiających programy: „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, „Program Wsparcia Edukacji”, „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej”, w sposób ogólny określił kryteria oceny wniosków (bez wskazania wag poszczególnych kryteriów), nie wskazał sposobu dokonywania ich oceny merytorycznej ani sposobu ustalenia kwoty przyznanej dotacji. NIK zauważa również, że w komunikatach dotyczących tych programów nie doprecyzowano wpływu opinii merytorycznej lub ekspertyzy przygotowanej przez Zespół doradczy lub ekspertów na proces podejmowania przez Ministra decyzji o udzieleniu dofinansowania.

W odniesieniu do wskazanych wyżej ustaleń, Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹³⁹ oświadczył, że „Sposób procedowania programów ustanawianych przez Ministra Edukacji i Nauki w obszarze oświaty i wychowania wzorowany był na analogicznych działaniach realizowanych od wielu lat w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki. Żadne przepisy prawa nie narzucają obowiązku stosowania wag kryteriów w ocenie

¹³⁴ Tj. podpisano wystąpienia pokontrolne, w tym 10 kontroli z Planu kontroli na 2021 r. i sześć kontroli z Planu kontroli na 2022 r.

¹³⁵ Kontrole w IBE oraz ORE, temat kontroli: „Działanie i bezpieczeństwo wybranych systemów teleinformatycznych wykorzystywanych do realizacji zadań publicznych”.

¹³⁶ Dalej: komunikat z dnia 22 sierpnia 2022 r.

¹³⁷ Dalej: komunikat z dnia 11 lipca 2022 r.

¹³⁸ Dalej: komunikat z dnia 26 sierpnia 2022 r.

¹³⁹ Działając z upoważnienia Ministra.

merytorycznej prowadzonej na potrzeby konkursów, czy programów, w ramach których przyznawane są dotacje celowe przez Ministrów różnych resortów”.

NIK nie podziela ww. stanowiska dotyczącego zasadności stosowania takich samych procedur podczas przyznawania dotacji celowych w obszarze związanym z nauką i szkolnictwem wyższym oraz z oświatą i wychowaniem, ze względu na występujące różnice dotyczące zarówno charakteru dotowanych zadań, jak i rodzaju beneficjentów. Dla potencjalnych beneficjentów programów ustanawianych w obszarze oświaty i wychowania istotne jest, aby warunki udziału w programie były określone na poziomie komunikatu.

Dodatkowo Minister, ustanawiając program „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, nie zapewnił realizacji zasad wynikających z art. 44 ust. 3 ufp, tj. uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

Nabór wniosków do programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” był prowadzony od 22 sierpnia do 23 września 2022 r., natomiast zakończenie realizacji inwestycji zgodnie z ww. komunikatem powinno nastąpić do dnia 31 grudnia 2022 r. Krótki okres na realizację inwestycji, w szczególności w przypadku robót budowlanych, utrudnił wybór wykonawców w procedurze konkurencyjnej. Ponadto wnioski o przyznanie dotacji celowej na finansowanie zakupu nieruchomości składane były już po dokonaniu wyboru nieruchomości przez wnioskodawców.

Ponadto w komunikacie nie wskazano: okresu trwania czasowego wstrzymania inwestycji, konsekwencji niedotrzymania ustalonego terminu zakończenia inwestycji oraz sposobu weryfikacji lub kontroli trwałości inwestycji.

W odniesieniu do wskazanych wyżej ustaleń, Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹⁴⁰ oświadczył, że:

- „nie wskazano okresu trwania czasowego wstrzymania inwestycji, ponieważ w zgodzie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie przyznawania, przekazywania i rozliczania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji remontów i inwestycji, wstrzymanie realizacji inwestycji uzależnione jest od zgody Ministra Edukacji i Nauki”;
- „nie określono konsekwencji niedotrzymania ustalonego terminu zakończenia inwestycji, ponieważ kwestie te regulowane są na poziomie umownym”;
- „nie określono sposobu weryfikacji lub kontroli trwałości inwestycji, ponieważ jak już wspomniano w pkt 3, nie jest to materia na poziomie komunikatu a umowy dotacyjnej”.

NIK nie podziela stanowiska Ministra w ww. zakresie. Zdaniem NIK Minister w komunikatach powinien wskazać: maksymalny okres wstrzymania inwestycji, ostateczny termin zakończenia inwestycji oraz sposób weryfikacji lub kontroli trwałości inwestycji, ponieważ rozstrzygnięcie ww. kwestii na poziomie zawieranych umów może prowadzić do niejednoznaczności i ryzyka nierównego traktowania beneficjentów. Wskazanie jasnych zasad dotyczących terminów i kontroli inwestycji zapewniłoby bardziej przejrzyste i sprawiedliwe rozstrzygnięcie wniosków o przyznanie dofinansowania.

Dodatkowo należy zauważyć, że Centralne Biuro Antykorupcyjne w odpowiedzi na pismo Ministra Edukacji i Nauki z dnia 15 września 2022 r. w sprawie objęcia nadzorem dwóch programów inwestycyjnych wskazało na wątpliwości, m.in. dotyczące kryteriów oceny wniosków w programie „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”. Kryteria te zdaniem CBA nie zawierały szczegółowych

¹⁴⁰ Działając z upoważnienia Ministra.

wskazówek oceny, co w konsekwencji mogło prowadzić do formułowania ocen obarczonych nadmierną dozą uznaniowości.

(akta kontroli str. 3040-3097, 5242-5264, 5318-5343, 5374-5381)

2. Minister niezgodnie z zasadami programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” przyznał dwie dotacje celowe w łącznej wysokości 1 500 tys. zł instytucjom kultury¹⁴¹, które nie były uprawnione do udziału w programie.

Podmiotami uprawnionymi do udziału w programie, na podstawie komunikatu Ministra z dnia 22 sierpnia 2022 r., były podmioty wymienione w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe (organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie) oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo oświatowe (podmioty prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania). Natomiast instytucje kultury, które zostały wskazane w art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe nie były podmiotami do których kierowany był program.

Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat oświadczył, że w styczniu 2023 r. podczas ponownej analizy treści wniosku Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego stwierdzono, że jako instytucja kultury niesłusznie został on zaliczony do katalogu podmiotów uprawnionych do udziału w ww. programie. W związku z powyższym przygotowano projekt porozumienia rozwiązującego umowę dotacyjną (w oparciu o § 11 ust. 1 tej umowy) i zwrot dotacji. Sprawa jest obecnie na etapie procedowania.

W odniesieniu do faktu udzielenia dotacji celowej Muzeum Regionalnemu w Kutnie, Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat poinformował, że DPI podejmie działania sprawdzające w celu wyjaśnienia sprawy i w przypadku niezakwalifikowania pod względem formalnym podjęte zostaną niezwłocznie tożsame działania jak w przypadku Instytutu.

(akta kontroli str. 3098-3133, 5322-5343)

3. Minister w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” przyznał dotację w wysokości 4 500 tys. zł¹⁴² poza trybem naboru wniosków określonym w komunikacie z dnia 22 sierpnia 2022 r.

W dniu 28 listopada 2022 r., po publikacji rozstrzygnięcia programu w dniu 4 listopada 2022 r., Fundacja Wolność i Demokracja złożyła drugi wniosek o udzielenie dotacji celowej w ramach programu, tym razem na zakup innej nieruchomości niż wskazana we wniosku z dnia 23 września 2022 r. Zespół doradczy pozytywnie ocenił złożony wniosek i w dniu 29 grudnia 2022 r. podmiotowi przyznano dotację na zakup nowo wskazanej nieruchomości. Minister w komunikacie z dnia 22 sierpnia 2022 r. nie przewidywał możliwości zmiany przedmiotu dotacji po zakończonym naborze.

Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹⁴³ oświadczył, że „dotacja dla Fundacji Wolność i Demokracja została przyznana w ramach naboru realizowanego na potrzeby programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”. Zgodnie z treścią informacji opublikowanej na stronie BIP w dniu 4 listopada 2022 r. dotyczącej wyników programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” Fundacji Wolność i Demokracja została przyznana dotacja celowa w kwocie 4 900 000,00 zł. Finalne zmniejszenie kwoty dotacji wynikało z faktu, że pierwotnie wskazana we wniosku nieruchomość przestała być

¹⁴¹ Tj. Muzeum Regionalnemu w Kutnie w ramach umowy nr MEiN/2022/DPI/3372 z dnia 19 grudnia 2022 r. na kwotę 500 tys. zł oraz Instytutowi Dziedzictwa Myśli Narodowej im. R. Dmowskiego i I.J. Paderewskiego w ramach umowy nr MEiN/2022/DPI/3444 z dnia 22 grudnia 2022 r. na kwotę 1 000 tys. zł.

¹⁴² Dotacja przyznana Fundacji Wolność i Demokracja na podstawie umowy nr MEiN/2022/DPI/3540 z dnia 29 grudnia 2022 r.

¹⁴³ Działając z upoważnienia Ministra.

dostępna. W związku z tym Fundacja wystąpiła do Ministra z prośbą o zmianę inwestycji, tj. zmianę planowanej do zakupu nieruchomości oraz przeznaczenie pozostałych środków na zakup wyposażenia. Minister Edukacji i Nauki w pierwszej części pozytywnie rozpatrzył wniosek beneficjenta i wyraził zgodę na zmianę nieruchomości, w drugiej zaś nie wyraził zgody na przekwalifikowanie inwestycji, a co za tym idzie na zakup wyposażenia. W związku z tym oraz faktem, że nowa nieruchomość miała niższą wartość od pierwotnej, obniżeniu uległa przyznana kwota dotacji. Umowa dotacyjna została zawarta na kwotę 4 500 000,00 zł."

NIK wskazuje, że tryb przeprowadzenia naboru i warunki udziału określone w komunikacie ustanawiającym program nie przewidywały powyższego rozwiązania.

(akta kontroli str. 3134-3202, 5318-5343, 5374-5381)

4. Minister, w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, przyznał dotacje celowe na realizację inwestycji trzem podmiotom w łącznej wysokości 6 000 tys. zł¹⁴⁴, pomimo że w opinii ekspertów nie spełniały one kryterium określonego przez Ministra w części VI pkt 7 komunikatu z dnia 22 sierpnia 2022 r. w zakresie posiadanego przez wnioskodawcę doświadczenia w obszarze realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty¹⁴⁵.

Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat oświadczył, że proces oceny merytorycznej wniosku składał się z przygotowania oceny przez eksperta, a następnie przygotowania przez Zespół doradczy rekomendacji ofert do dofinansowania. Oprócz wytycznych zamieszczonych w komunikacie przy ocenie wniosku uwzględniano wpływ projektu na rozwiązywanie problemów podnoszonych przez środowiska edukacyjne. Pan Wojciech Kondrat podkreślił, że Minister zapoznawał się z rekomendacjami Zespołu doradczego, nie były one jednak dla Ministra wiążące i ostateczna decyzja w sprawie każdego z rekomendowanych wniosków należała do Ministra.

Ponadto Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹⁴⁶ oświadczył, iż „wyżej wskazane podmioty pomimo posiadania małego doświadczenia w realizacji zadań na rzecz systemu oświaty i wychowania wykazały duży potencjał w tym zakresie, wykazały, że posiadają niezbędne zasoby kadrowe i instytucjonalne, oraz przedstawiły ciekawy katalog działań planowanych do realizacji przy wykorzystaniu planowanych inwestycji, w związku z czym, przyznano im dotację na realizację zadań.”

Wątpliwości NIK budzi także doświadczenie w obszarze realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty¹⁴⁷ wskazane przez dwóch innych beneficjentów programu

¹⁴⁴ Dotacje przyznane na podstawie umów: nr MEiN/2022/DPI/3354 z dnia 13 grudnia 2022 r. na kwotę 500 tys. zł zawarta z Fundacją „Solidarni” im. Ks. Jerzego Popiełuszki, nr MEiN/2022/DPI/3473 z dnia 27 grudnia 2022 r. na kwotę 4 500 tys. zł zawarta z Fundacją Na Rzecz Wspólnych Spraw Megafon, nr MEiN/2022/DPI/3539 z dnia 29 grudnia 2022 r. na kwotę 1 000 tys. zł zawarta z Pallotyńską Fundacją Pomocy Pallotti.

¹⁴⁵ We wnioskach trzech podmiotów wskazano działania realizowane przed okresem ich utworzenia lub powołano się na doświadczenia z innych obszarów ich działalności statutowej, tj.:

- Fundacja „Solidarni” im. Ks. Jerzego Popiełuszki, która założona w dniu 20 września 2022 r. powołała się na doświadczenia parafii w obszarze pracy edukacyjno-formacyjnej dla środowiska ludzi pracy. Opinia eksperta: „Słabo jest uzasadniona działalność na rzecz oświaty i edukacji dzieci i młodzieży” oraz „Nie wiadomo jak duża jest kadra Wnioskodawcy i jakie ma kwalifikacje”;

- Fundacja Na Rzecz Wspólnych Spraw Megafon do działań w zakresie oświaty i wychowania zaliczyła m.in. zorganizowanie stoiska z atrakcjami dla dzieci, pomoc osobom niepełnosprawnym, szkolenia „Nie daj się seniorze” i weryfikację stanu zasobów lokalowych w Białymstoku. Opinia eksperta: „Wnioskodawca w szeregu realizowanych projektów niewielki fragment swojej działalności poświęca na rzecz wspierania systemu oświaty i wychowania. Jego działania skierowane są bardziej na pomoc innym grupom społecznym niż tych objętych systemem oświaty”;

- Pallotyńska Fundacja Pomocy Pallotti powołała się na swoje doświadczenie „katechetyczne, duszpasterskie i pastoralne”. Opinia eksperta: „Wnioskodawca nie posiada doświadczenia w zakresie realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty i wychowania, zgodnych z polityką oświatową państwa”.

¹⁴⁶ Działając z upoważnienia Ministra.

¹⁴⁷ Fundacja Polska Wielki Projekt jako działania oświatowe wskazała kongresy, podczas których odbywały się panele dyskusyjne z udziałem przedstawicieli świata polityki, nauki, gospodarki i kultury – wydarzenia niezwiązane z oświatą i adresowane do osób dorosłych. Natomiast Fundacja Dumni z Elbląga wskazała: „w latach 2020-2022 w ramach Uniwersytetu Ludowego wspólnie z liderem przeszkoliliśmy ponad 4000

„Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, którym przyznano dotacje w łącznej wysokości 7 186 tys. zł¹⁴⁸

NIK zauważa, że przywołane powyżej podmioty, beneficjenci programu, wskazywały na działania z innych obszarów niż wspieranie systemu oświaty lub działania realizowane przed ich utworzeniem, co nie było wystarczającym doświadczeniem w tym obszarze. Przyznając dotacje Minister naruszył zasadę równego traktowania wszystkich wnioskodawców i zaniechał obowiązkowej weryfikacji spełnienia wymogów formalnych.

NIK zgadza się ze stanowiskiem, że ostateczna decyzja o przyznaniu dotacji należy do Ministra. Należy jednak podkreślić, że przy przyznawaniu dotacji powinny być uwzględniane kryteria określone przez Ministra w komunikacie z dnia 22 sierpnia 2022 r., w tym kryterium wskazane w części VI pkt 7 ww. komunikatu, tj. doświadczenie wnioskodawcy w zakresie realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty.

(akta kontroli str. 3210-3299, 5318-5343, 5374-5381)

5. Minister, w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, przyznał dotacje celowe dwóm podmiotom w łącznej wysokości 615 tys. zł¹⁴⁹, pomimo że złożone przez nie wnioski nie zostały rzetelnie ocenione pod względem merytorycznym, ponieważ w sporządzonych przez ekspertów kartach oceny merytorycznej zabrakło odniesienia do kryteriów oceny określonych przez Ministra w części VI pkt 7 i 8 komunikatu z dnia 22 sierpnia 2022 r.

Wnioski złożone przez podmioty nie zostały rzetelnie ocenione pod względem merytorycznym, ponieważ w sporządzonych przez ekspertów kartach oceny merytorycznej zabrakło odniesienia do kryteriów oceny zawartych w części VI pkt 7 i 8 komunikatu z dnia 22 sierpnia 2022 r., tj. doświadczenia wnioskodawcy w zakresie realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty i wychowania oraz planowanych przez wnioskodawcę do realizacji działań na rzecz wspierania systemu oświaty i wychowania.

Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹⁵⁰ oświadczył, iż „łącznie we wszystkich programach realizowanych w roku 2022 Departament Programów Naukowych i Inwestycji w ciągu trzech miesięcy przyjął ponad 2500 kart oceny merytorycznej. W związku z czym mogło dojść do sytuacji, w której omyłkowo zostały przyjęte karty posiadające pewne uchybienia. W takich przypadkach eksperci byli proszeni o dokonanie uzupełnień, aczkolwiek mogło dojść do tego, że przyjęto ostatecznie karty, które zawierały błędy. Dlatego ważnym elementem uzupełniającym ocenę merytoryczną, była weryfikacja opinii ekspertów. Pozwoliło to na uniknięcie sytuacji, w których błędy ekspertów mogły negatywnie wpłynąć na rozstrzygnięcie poszczególnych naborów.”

NIK wskazuje, że wszyscy wnioskodawcy powinni być oceniani według tych samych kryteriów, co powinno zostać wskazane w dokumentacji z zachowaniem zasady jawności i przejrzystości.

(akta kontroli str. 3210-3299, 5318-5343, 5374-5381)

6. Ministerstwo, w ramach programu „Inwestycje w oświacie”, dwukrotnie zawarło umowę na kwotę 3 100 tys. zł z tym samym podmiotem na realizację tego samego zadania, co

uczestników”. Z dokumentacji wynika, że Fundacja ta powstała w dniu 13 kwietnia 2022 r., a zatem w złożonym wniosku wskazała nie tylko własne działania, ale również działania realizowane przed jej utworzeniem przez inny podmiot.

¹⁴⁸ Na podstawie umów: nr MEiN/2022/DPI/3474 z dnia 20 grudnia 2022 r. na kwotę 2 186 tys. zł zawarta z Fundacją Dumni z Elbląga oraz nr MEiN/2022/DPI/3434 z dnia 29 grudnia 2022 r. na kwotę 5 000 tys. zł zawarta z Fundacją Polska Wielki Projekt.

¹⁴⁹ Na podstawie umów: nr MEiN/2022/DPI/3354 z dnia 13 grudnia 2022 r. na kwotę 500 tys. zł zawarta z Fundacją „Solidarni” im. Ks. Jerzego Popiełuszki oraz nr MEiN/2022/DPI/3423 z dnia 19 grudnia 2022 r. na kwotę 115 tys. zł zawarta z Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Terapeutyczno-Edukacyjnego Dzieci i Młodzieży Wyszki.

¹⁵⁰ Działając z upoważnienia Ministra.

skutkowało wypłaceniem dotację w kwocie dwukrotnie wyższej niż została przyznana. Było to działaniem nierzetelnym.

W 2022 r. Dyrektor DPI zawarł z jednym podmiotem dwie umowy¹⁵¹ na „Budowę budynku Szkoły Rzemiosł w Zespole Szkół Salezjańskich im. Ks. Bosko w Łodzi”. Na wskazany wyżej cel podmiotowi przyznano dotację w wysokości 3 100 tys. zł. Środki w łącznej wysokości 6 200 tys. zł wypłacono beneficjentowi w dniach 27 oraz 28 grudnia 2022 r.

Dyrektor DPI oświadczył: „W ramach czterech rozstrzygnięć naboru wniosków składanych w trybie art. 75a pkt 2 i 3 ustawy Towarzystwo Salezjańskie Inspektorium Św. Stanisława Kostki w Warszawie otrzymało osiem dotacji na realizację ośmiu różnych zadań. Brak doświadczenia nowo utworzonego Wydziału (Wydział Inwestycji Oświatowych) oraz presja czasu spowodowana potrzebą wykorzystania otrzymanych z rezerwy celowej środków na realizację inwestycji i remontów w oświacie w roku 2022 doprowadziła do tego, że omyłkowo wypłacono ww. podmiotowi na podstawie dwóch umów dotyczących jednego wniosku podwójną kwotę dotacji. Powodem takiej sytuacji było omyłkowe przygotowanie i zarejestrowanie na różnych numerach w Centralnym Elektronicznym Rejestrze Umów MEiN dwóch umów. Jak już wspomniano, Towarzystwo otrzymało więcej niż jedną dotację, co przyczyniło się do zaistnienia pomyłki. Zapotrzebowanie dotyczące wypłat przekazywane było do Departamentu Budżetu i Finansów w formie tabelarycznej. W trakcie weryfikacji zapotrzebowania DBF zgłosił wątpliwość, że mogła zajść pomyłka, jednakże po weryfikacji przez Departament Programów Naukowych i Inwestycji umów w oparciu o rejestr umów, w którym jak wspomniano, błędnie zarejestrowano dwie umowy dotyczące jednego zadania, DPI wystąpił o wypłatę środków. Niedokładna weryfikacja spowodowana była ogromem obowiązków i zadań realizowanych w tamtym czasie przez pracowników WIO, którzy działali pod wielkim stresem spowodowanym presją czasu oraz rozpoczętą w mediach stygmatyzacją działań realizowanych przez Ministra Edukacji i Nauki w zakresie inwestycji i remontów w systemie oświaty. Splot wielu wydarzeń doprowadził ostatecznie do sytuacji, w której omyłkowo wypłacono dwukrotnie środki na realizację tego samego zadania. Należy tu zaznaczyć, że wypłaty zostały dokonane dzień po dniu, tj. 27 i 28 grudnia 2022 r. Podczas podsumowania w kolejnych dniach zestawienia wypłaconych dotacji, błąd ten został wychwycony. Natychmiastowo po tym DPI zwróciło się do Beneficjenta z informacją o zaistniałej pomyłce. Od samego początku Towarzystwo deklarowało chęć współpracy i zwrotu środków, który został dokonany w dniu 12 stycznia 2023 r. w pełnej kwocie 3 100 000,00 zł.”

Ponadto Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat oświadczył, że podjął działania, których celem jest usprawnienie procesu zawierania umów dotacyjnych w ramach przyszłych działań. Wskazał, że zostanie wprowadzony program informatyczny do obsługi naborów inwestycyjnych, co uniemożliwi generowanie dwóch umów do jednego wniosku.

Sekretarz Stanu, pan Wojciech Murdzek¹⁵² potwierdził, iż Minister podjął działania, których celem jest usprawnienie zawierania umów dotacyjnych w ramach przyszłych programów, poprzez wprowadzenie systemu informatycznego, co zapobiegnie podobnym omyłkom w przyszłości.

NIK podkreśla, że Minister zawarł dwie umowy z tym samym podmiotem na realizację tego samego zadania, co skutkowało wypłaceniem dotacji w kwocie dwukrotnie wyższej niż została przyznana.

NIK zwraca uwagę, że w celu uniknięcia podobnych omyłek w przyszłości niezbędne jest także wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej¹⁵³ w MEiN.

¹⁵¹ Tj.: nr MEiN/2022/DPI/3479 z dnia 27 grudnia 2022 r. na kwotę 3 100 tys. zł i nr MEiN/2022/DPI/3502 z dnia 28 grudnia 2022 r. na kwotę 3 100 tys. zł z Towarzystwem Salezjańskim – Inspektorium Św. Stanisława Kostki w Warszawie.

¹⁵² Działając z upoważnienia Ministra.

¹⁵³ Zgodnie z art. 68 ust. 1 upf kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.

(akta kontroli str. 3300-3332, 5166-5170, 5318-5343, 5374-5381)

7. Ministerstwo, w ramach programu „Inwestycje w oświacie” zawarło trzy umowy na łączną kwotę 3 500 tys. zł bez uprzedniego potwierdzenia zabezpieczenia środków finansowych na ich realizację, co było działaniem nierzetelnym.

W dniu 5 grudnia 2022 r. Dyrektor DPI zawarł trzy umowy:

- nr MEiN/2022/DPI/3243 na kwotę 200 tys. zł z Instytutem Córek Maryi Sióstr Szkół Pobożnych,
- nr MEiN/2022/DPI/3244 na kwotę 2 800 tys. zł z Inspektorią Towarzystwa Salezjańskiego Św. Jana Bosko,
- nr MEiN/2022/DPI/3254 na kwotę 500 tys. zł z Kolegium Zakonu Pijarów w Łowiczu.

Wstępna kontrola polegająca na potwierdzeniu zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym, a także kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych dokonywana przez Głównego księgowego została przeprowadzona dopiero w dniu 6 grudnia 2022 r.

Zgodnie § 13 ust. 5 pkt 1 Regulaminu Organizacyjnego Ministerstwa Dyrektor Departamentu jest umocowany do zaciągania zobowiązań, w tym do zawierania umów i dokonywania wszelkich czynności związanych z ich wykonaniem, w ramach realizacji zadań komórki organizacyjnej, po uprzednim potwierdzeniu zabezpieczenia środków finansowych na realizację danego zadania przez właściwego głównego księgowego.¹⁵⁴

Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat oświadczył, iż „zgodnie z przyjętą wspólnie z DBF procedurą, wykaz sprawdzonych i przygotowanych do podpisu umów w formie tabelarycznej zostaje przekazany do DBF celem zaangażowania środków. Dopiero po uzyskaniu akceptacji Głównej księgowej umowy zostają podpisane”.

Ponadto Dyrektor DPI, pan Wojciech Kondrat wyjaśnił, iż „dostępności środków w planie budżetowym zostały potwierdzone przez Naczelnika Wydziału Koordynacji i Planowania Budżetu w dniu 5 grudnia 2022 r. Środki zostały zabezpieczone, co wynika z akceptacji Pani Naczelnik. Procedura obiegu dokumentów jest wewnętrznym ustaleniem i nie jest uregulowana żadnymi aktami powszechnie obowiązującymi. Zabezpieczenie środków wskazywało na akceptację, co było równoznaczne z tym, że umowa będzie mogła być zawarta, a środki wypłacone. Podpisanie trzech umów przed akceptacją Głównej Księgowej, ale już po akceptacji Naczelnika Wydziału Koordynacji i Planowania Budżetu było wśród bardzo dużej ilości umów angażowanych i podpisywanych jednocześnie niedopatrzaniem, które zostało szybko poprawione.”

NIK podkreśla, że potwierdzanie dostępności środków jest zadaniem Głównego księgowego i nie podziela stanowiska Dyrektora DPI w kwestii braku powszechnie obowiązujących aktów prawa regulujących kwestie potwierdzania dostępności środków przed zaciągnięciem zobowiązania. W tym zakresie zastosowanie mają w szczególności przepisy art. 54 ufp¹⁵⁵, a w następnej kolejności postanowienia wewnętrznych regulacji.

Ww. trzy umowy na łączną kwotę 3 500 tys. zł zawarto przed uzyskaniem potwierdzenia zabezpieczenia środków finansowych przez Głównego księgowego.

Opisana wyżej nieprawidłowość wskazuje na niewystarczającą skuteczność mechanizmów kontroli zarządczej w MEiN.

(akta kontroli str. 5166-5170, 5196-5198, 5309-5312, 5322-5343)

¹⁵⁴ Regulamin Organizacyjny stanowi załącznik do Zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 31 grudnia 2020 r. ze zm.

¹⁵⁵ Główny księgowy jednostki sektora finansów publicznych m.in. dokonuje wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym. Dowodem dokonania ww. kontroli jest jego podpis złożony na dokumentach dotyczących danej operacji.

8. Minister poprzez podpisanie trzech umów dotacyjnych w ramach programu „Inwestycje w oświacie” zaciągnął zobowiązanie na łączną kwotę 2 250 tys. zł¹⁵⁶, która nie mieściła się w wysokości wynikającej z planu wydatków na 2022 r., co stanowiło naruszenie art. 46 ust. 1 ufp. Przyczyną zaciągnięcia zobowiązania była stosowana praktyka potwierdzania przez Głównego księgowego posiadanych środków poprzez akceptację zbiorczych tabel w systemie EZD, a także przekazywanie Głównemu księgowemu nierzetelnie przygotowanej przez DPI dokumentacji dotyczącej zawieranych umów, co nie zapewniło należytej – zgodnej z art. 54 ust. 1 pkt 3 lit. a ufp – wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym, co miało wpływ na zaciągnięcie przez Ministra zobowiązania poprzez podpisanie umów dotacyjnych, na realizację których nie posiadał środków.

Jak wynika z treści notatki podpisanej przez Ministra¹⁵⁷, pomimo zawartych umów nie wypłacono dofinansowania w programie „Inwestycje w oświacie” w łącznej kwocie 2 250 tys. zł trzem podmiotom „z uwagi na brak środków w planie rezerwy celowej przeznaczonej na udzielanie przez Ministra dotacji celowych na realizację zadań publicznych w zakresie oświaty i wychowania, o których mowa w art. 75a pkt 2 i 3 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.” DPI zaproponowało wypłatę tych środków w wysokości 2 250 tys. zł w 2023 r. (w ramach planu finansowego 2023 r.).

Główna księgowa, pani Grażyna Smoleńska wyjaśniła „Ponieważ w kolejnych tabelach przekazywanych przez Departament Programów Naukowych i Inwestycji pojawiały się liczne błędy tj. po dwa lub więcej razy przekazywane były te same umowy do zaangażowania w różnych tabelach, w pewnym momencie okazało się (a należy zaznaczyć, że był to koniec grudnia 2022 r. (29.XII), że wypłacenie środków w ramach kolejnych umów spowoduje przekroczenia w planie wydatków. Z uwagi na fakt, iż w projekcie planu budżetu części 30 na 2023 r. były zaplanowane środki w paragrafie 6230, dlatego też najważniejszą decyzją było wstrzymanie realizacji wypłaty środków z umów, tak aby nie doprowadzić do przekroczenia planu na 2022 r. Jednocześnie należy podkreślić, że gdyby tabele były staranniej przygotowane przez Departament Programów Naukowych i Inwestycji nie doszłoby do takiej sytuacji.”

NIK zauważa, że w przypadku wszystkich dotacji wstępna kontrola zgodności operacji gospodarczych z planem finansowym odbywała się poprzez potwierdzanie przez Głównego księgowego części 30 dostępności środków na tabelarycznych, zbiorczych zestawieniach umów dotacyjnych przedstawianych przez departament merytoryczny. W programie „Inwestycje w oświacie” Głównemu księgowemu przedstawiano nierzetelnie przygotowane zestawienia umów. Obieg dokumentów odbywał się w systemie EZD, z tym, że niektóre koszulki były udostępniane, inne przekazywane do DBF. Wystąpiły przypadki przedstawiania Głównemu księgowemu zestawienia umów dotacyjnych z informacją, że umowy będą zawarte następnego dnia. Główny księgowy potwierdzał posiadanie środków, a umowy były zawierane w późniejszym terminie¹⁵⁸. Ponadto stwierdzono, iż DPI przekazało dwukrotnie Głównemu księgowemu do weryfikacji umowę o tych samych numerach¹⁵⁹, co skutkowało dwukrotnym potwierdzeniem posiadanych środków na ten sam cel¹⁶⁰. W trzech przypadkach

¹⁵⁶ Tj. umowy: nr MEiN/2022/DPI/3536 na kwotę 2 000 tys. zł z Podlaskim Stowarzyszeniem Dobra Szkoła, nr MEiN/2022/DPI/3475 na kwotę 100 tys. zł z Sabina Brzezowska PIKABU Kreatywna Przestrzeń dla Dzieci oraz nr MEiN/2022/DPI/3387 na kwotę 150 tys. zł z Parafią P.W. Świętego Krzyża w Łapach.

¹⁵⁷ W dniu 6 grudnia 2022 r.

¹⁵⁸ Np. umowy nr MEiN/2022/DPI/3479 oraz nr MEiN/2022/DPI/3488 zawarte odpowiednio w dniach 27 oraz 28 grudnia 2022 r., potwierdzenie posiadania środków nastąpiło odpowiednio w dniach: 22 grudnia 2022 r. oraz 19 grudnia 2022 r.

¹⁵⁹ Umowa nr MEiN/2022/DPI/3242 na kwotę 75 tys. zł została przedstawiona Głównemu księgowemu przez DPI w dniu 5 grudnia 2022 r., a następnie w dniu 8 grudnia 2022 r.

¹⁶⁰ Główny księgowy potwierdził posiadanie środków w dniu 6 grudnia 2022 r., a następnie w dniu 13 grudnia 2022 r. Drugie potwierdzenie środków nastąpiło już po zawarciu umowy tj. po 8 grudnia 2022 r.).

stwierdzono, zawarcie umów przed datą potwierdzenia dostępności środków przez Głównego księgowego¹⁶¹.

Zdaniem NIK przyjęta procedura potwierdzania posiadanych środków okazała się nieskuteczna i nie gwarantowała rzetelnego dokonywania kontroli wstępnej przez Głównego księgowego przed zaciągnięciem zobowiązania, a jej skutkiem było zaciągnięcie zobowiązania na łączną kwotę 2 250 tys. zł, która nie mieściła się w wysokości wynikającej z planu wydatków na 2022 r., co stanowiło naruszenie art. 46 ust. 1 ufp. Wskazuje to również na niezapewnienie funkcjonowania adekwatnych mechanizmów kontroli zarządczej umożliwiających realizację zaplanowanych zadań.

(akta kontroli str. 3300-3332, 5168-5244, 5265-5343, 5374-5381)

9. Minister udzielił dotacji celowych w łącznej wysokości 84 851,3 tys. zł podmiotom, których wnioski nie były rekomendowane przez Zespoły doradcze, co NIK uznaje za nierzetelne. Dotyczyło to: 29 wnioskodawców (64,4%)¹⁶² w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”, 53 wnioskodawców (40%)¹⁶³ w ramach programu „Inwestycje w oświacie”, 40 wnioskodawców (27%)¹⁶⁴ w ramach „Programu Wsparcia Edukacji” oraz 27 wnioskodawców (15%)¹⁶⁵ w ramach programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej”.

Sekretarz Stanu pan Wojciech Murdzek¹⁶⁶ oświadczył, że „Minister, na podstawie przyznanych mu uprawnień podejmował decyzje o sfinansowaniu danego projektu bądź jego odrzuceniu. Niedopuszczalna wydaje się sytuacja, w której to ekspert zewnętrzny podejmuje decyzję wiążącą, który podmiot ma otrzymać dotację, skoro zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa to Minister Edukacji i Nauki przyznaje takie dotacje i on jest za swoje działania odpowiedzialny. Odebranie tych uprawnień wiązałoby się z ograniczeniem prerogatyw, które wynikają m.in. z przepisów ustawowych”.

Ponadto Sekretarz Stanu pan Wojciech Murdzek oświadczył: „Opinie ekspertów dotyczyły pojedynczych wniosków i w tym zakresie były przygotowywane. Minister Edukacji i Nauki ma dużo szerszą wiedzę o systemie oświaty i wychowania, niż zawarta w opiniach. Dysponuje również danymi i informacjami nie tylko związanymi z realizacją poszczególnych programów, ale kompleksowym działaniem systemu. W oparciu o tę wiedzę oraz przygotowane przez ekspertów opinie Minister Edukacji i Nauki podjął decyzje dotyczące rozstrzygnięć poszczególnych programów. W ocenie Ministra te, a nie inne projekty najlepiej przyczynią się do rozwoju całego systemu oświaty i wychowania, patrząc w ujęciu całościowym, a nie indywidualnych działań.”

Nie kwestionując uprawnień Ministra do podejmowania wiążących decyzji dotyczących przyznania środków publicznych, jak również faktu, że opinie ekspertów miały charakter pomocniczy, NIK wskazuje, że decyzje te powinny być podejmowane z zachowaniem zasady jawności i przejrzystości finansów publicznych, a Minister jest odpowiedzialny za zapewnienie realizacji zasad wynikających z art. 44 ust. 3 ufp, tj. uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Tymczasem nieuwzględnienie negatywnej opinii eksperta stwarza ryzyko przyznania środków publicznych podmiotowi, który nie posiada odpowiednich zasobów do skutecznej realizacji dotowanych zadań, a więc nie gwarantuje uzyskania założonych efektów. Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że w 2022 r. środków dotacji nie przyznano (odpowiednio) na realizację 123 i 142 zadań podmiotom, których wnioski uzyskały rekomendację Zespołów doradczych w programach: „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system

¹⁶¹ Umowy: nr MEiN/2022/DPI/3243, nr MEiN/2022/DPI/3244 i nr MEiN/2022/DPI/3254 zostały zawarte w dniu 5 grudnia 2022 r., a Główny księgowy potwierdził dostępność środków w dniu 6 grudnia 2022 r.

¹⁶² Dotacje przyznano łącznie 45 wnioskodawcom.

¹⁶³ Dotacje przyznano na realizację 132 zadań.

¹⁶⁴ Dotacje przyznano na realizację 149 zadań.

¹⁶⁵ Dotacje przyznano na realizację 181 zadań.

¹⁶⁶ Działając z upoważnienia Ministra.

oświaty i wychowania” oraz „Inwestycje w oświacie”, a także (odpowiednio) jednego i 268 zadań podmiotom, których wnioski uzyskały bardzo wysoką ocenę Zespołu w programach: „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej” i „Programie Wsparcia Edukacji”. Jednocześnie NIK zauważa, że na wynagrodzenia ekspertów wydatkowano środki w łącznej wysokości 966 tys. zł (w tym z rezerwy celowej poz. 26 - 429 tys. zł).

(akta kontroli str. 5318-5343, 5374-5381)

2.2 Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej zaplanowano wydatki budżetu środków europejskich w części 30¹⁶⁷ w wysokości 200 569 tys. zł. Kwota ta została zwiększona środkami z rezerw celowych (poz. 98 i 99) w wysokości 32 037,5 tys. zł do kwoty 232 606,5 tys. zł. Zwiększeń dokonano w związku z realizacją PO WER¹⁶⁸.

Szczegółowo zbadano trzy decyzje zwiększające plan wydatków budżetu środków europejskich. Środki rezerw celowych zostały wykorzystane w wysokości 31 788,6 tys. zł (tj. w 99,2%), w tym rezerwa poz. 98 – 31 575,4 tys. zł (99,2%), poz. 99 – 213,2 tys. zł (100%).

Wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 229 785,1 tys. zł, co stanowiło 98,8% planu po zmianach. W porównaniu z 2021 r. (219 949 tys. zł) wydatki były większe o 9 836,1 tys. zł, tj. o 4,5%. Wydatki z budżetu środków europejskich ponoszono w ramach: PO PC – 2 530,4 tys. zł i PO WER – 227 254,7 tys. zł.

Ministerstwo (jako dysponent III stopnia części 30) zrealizowało wydatki z budżetu środków europejskich w kwocie 442,9 tys. zł, tj. 91,5% planu po zmianach, wykorzystując środki głównie na wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej – 676 tys. zł, tj. 75,5% planu po zmianach. Do badania wylosowano cztery najwyższe wydatki na kwotę 83,4 tys. zł, tj. 19% wszystkich wydatków budżetu środków europejskich. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Wysokość wydatków ze środków UE wzrosła rok do roku o 108,2 tys. zł, tj. 32%.

(akta kontroli str. 1788, 1793, 1927-1929)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wydatki w części 30 – Oświata i wychowanie były ponoszone z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych, z wyjątkiem wydatków ponoszonych w ramach dwóch programów Ministra: „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” i „Inwestycje w oświacie”. Wydatki te były ponoszone z pominięciem zasad określonych w art. 44 ustawy o finansach publicznych, a funkcjonujące w Ministerstwie mechanizmy kontroli zarządczej okazały się nie w pełni skuteczne, co miało negatywny wpływ na skalę i zakres stwierdzonych nieprawidłowości.

Ponadto, dotacje w ramach ww. programów, a także dotacje w ramach „Programu Wsparcia Edukacji” oraz programu „Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne – wsparcie integracji międzypokoleniowej” zostały udzielone w znacznej liczbie podmiotom, których wnioski nie były rekomendowane przez Zespoły doradcze, co NIK uznaje za nierzetelne.

OBSZAR

¹⁶⁷ W dziale 801- Oświata i wychowanie w wysokości 200 085 tys. zł na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 oraz w dziale 750 – Administracja publiczna w wysokości 484 tys. zł na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

¹⁶⁸ Sfinansowano m.in.: działania CKE wynikające z realizacji przedsięwzięcia pn. „Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II”; wynagrodzenia dla pracowników ICEiN zaangażowanych w realizację projektu pn.: Wdrażanie Krajowego Systemu Danych Oświatowych (KSDO) oraz projektu pn.: Rozwój funkcjonalności Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej epodreczniki.pl zwiększających możliwości nauki zdalnej”; projekty IBE oraz projekty konkursowe.

3. Sprawozdawczość

Opis stanu faktycznego

Obsługa finansowo-księgową dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie prowadzona była w 2022 r. zgodnie z zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki¹⁶⁹. Zarządzenie to weszło w życie z dniem ogłoszenia (29 grudnia 2022 r.) z mocą od dnia 1 stycznia 2022 r. Zgodnie z § 3 pkt 1-2 załącznika do ww. zarządzenia, ilekroć w zasadach (polityce) rachunkowości w Ministerstwie jest mowa o dysponencie części budżetowej – rozumie się przez to Ministra. Ilekroć w polityce rachunkowości jest mowa o dysponencie III stopnia, rozumie się przez to Ministra, którego zadania w tym zakresie wykonuje Dyrektor Generalny Ministerstwa.

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2022 r. przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie, i sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków, które, nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28 NW),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

W rocznym sprawozdaniu Rb-23 za 2022 r.¹⁷⁰ – dysponenta I stopnia części 30, w pozycji 56 tego sprawozdania (Informacja o środkach na rachunkach pozostałych) wykazano kwotę 54 317 tys. zł. Z przedłożonej ewidencji księgowej wynikało, że w poz. 56 tego sprawozdania powinna być wykazana kwota 49 433,4 tys. zł, tj. o 4 883,6 tys. zł niższa.

Odnosząc się do przyczyn wykazania w ww. sprawozdaniu kwoty innej niż to wynikało z ewidencji księgowej, pan Konrad Hodzyński, Zastępca Dyrektora DBF wyjaśnił, że w poz. 56 ww. sprawozdania omyłkowo ujęto saldo dwóch rachunków bankowych, które były utworzone do obsługi Funduszu Pomocy, a których saldo na koniec 2022 r. powinno być zerowe. Zmiana sald na tych rachunkach powstała w ostatnich dniach 2022 r. Były to rachunki nowoutworzone i przez niedopatrzanie nie zostały zaksięgowane dwa wyciągi bankowe z dnia 30 grudnia 2022 r.

W dniu 29 marca 2023 r. Ministerstwo dokonało korekty rocznego sprawozdania Rb-23 dysponenta I stopnia oraz korekty sprawozdania rocznego/łącznego Rb-23 dysponenta części 30 budżetu państwa.

(akta kontroli str. 2702, 3034, 3038, 3035-3036-3037, 3039)

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (urzędu obsługującego Ministra): Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy, Rb-28 NW, Rb-28 UE, Rb-BZ1,

¹⁶⁹ Dz. Urz. Ministra Edukacji i Nauki poz. 131.

¹⁷⁰ Sporządzonym w dniu 17 lutego 2023 r.

Rb-N i Rb-Z były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli str. 2678-3033)

Stwierdzone
nieprawidłowości W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**OCENA
CZĄSTKOWA**

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie, na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i jednostek podległych), terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych jednostek podległych oraz dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Część 90 – Akademia Kopernikańska

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego W ustawie budżetowej na rok 2022 nie zaplanowano, a także nie zrealizowano dochodów budżetowych dla części 90 – Akademia Kopernikańska.

(akta kontroli str. 4514-4515)

Stwierdzone
nieprawidłowości W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego W ustawie budżetowej na 2022 r. nie zaplanowano wydatków w części 90. W związku z wejściem w życie z dniem 1 września 2022 r. ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o Akademii Kopernikańskiej¹⁷¹, tworzącej nową państwową osobę prawną oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 sierpnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów¹⁷², wprowadzającego nową część budżetową „90 – Akademia Kopernikańska”, Minister dokonał przesunięć wydatków z części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka na łączną kwotę 2 000 tys. zł.

Na podstawie dwóch decyzji Ministra¹⁷³, stosownie do art. 171 ust. 9 ufp, dokonano przeniesienia do części 90 rozdziału 73095 – Pozostała działalność § 2570 – Dotacja podmiotowa z budżetu dla pozostałych jednostek sektora finansów publicznych, środków w łącznej kwocie 2 000 tys. zł. Rada Ministrów została poinformowana o podjętych przez Ministra decyzjach.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ufp, wskutek dokonanych decyzją Ministra z dnia 7 grudnia 2022 r. zmian zmniejszeniu uległy środki w rozdziale 73095 § 2800 – Dotacja celowa z budżetu dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych do wysokości 800 tys. zł, a zwiększono środki w rozdziale 73095 § 2570 – Dotacja podmiotowa z budżetu dla

¹⁷¹ Dz. U. poz. 1459.

¹⁷² Dz. U. poz. 1699.

¹⁷³ Decyzja nr 15/WKP1/2022 z dnia 22 września 2022 r. na kwotę 400 tys. zł oraz decyzja nr 18/WKP1/2022 z dnia 20 października 2022 r. na kwotę 1 600 tys. zł.

pozostałych jednostek sektora finansów publicznych do wysokości 1 200 tys. zł. Nie dokonywano zmian w dziale 730.

Na dotację podmiotową zaplanowano po zmianach kwotę 1 200 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 1 200 tys. zł. Środki te przeznaczone zostały na działalność statutową.

Wielkość dotacji celowej po zmianach wynosiła 800 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 800 tys. zł. Środki wydatkowane na przygotowanie pierwszego Światowego Kongresu Kopernikańskiego (w dniach 19-21 lutego 2023 r.).

Ogółem w rozdziale 73095, dotacje podmiotowe i celowe zostały zrealizowane na kwotę 2 000 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach i 100% zrealizowanych wydatków w części 90.

U dysponenta części 90 – Akademia Kopernikańska kontrolą objęto 100% przekazanych środków na dotacje celowe i podmiotowe w łącznej wysokości 2 000 tys. zł. Dysponent części 90 przekazywał środki w wysokości zgodnej z planem i terminowo.

Zobowiązania w części 90 na koniec 2022 r. nie wystąpiły.

(akta kontroli str. 4513-4519, 4528-4540, 4552-4555)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Minister rozliczył wydatkowanie w 2022 r. przez Akademię dotacji celowej w łącznej wysokości 800 tys. zł opierając się, ze względu na brak wymogu przedłożenia szczegółowego rozliczenia i wskazania dokumentów źródłowych, jedynie na ogólnej kwocie poniesionych kosztów wykazanej w sprawozdaniu. Działanie takie – NIK ocenia – jako nierzetelne.

W złożonym przez Akademię sprawozdaniu, według wzoru załączonego do umowy o wykonanie zadania¹⁷⁴, przedstawiono jedynie kwotę dotacji, którą Akademia otrzymała w 2022 r. oraz łączną kwotę poniesionych kosztów. W sprawozdaniu w sposób ogólny wskazano, że środki wydatkowane zostały na realizację przedpłat związanych z wynajęciem obiektów na kongres, na zabezpieczenie bazy noclegowej, wykup biletów lotniczych, transport uczestników, świadczenie usług marketingowych, usługi wydawnicze oraz organizację konferencji roboczej przygotowującej jeden z paneli na kongresie. Do sprawozdań tych nie załączono żadnych dodatkowych dokumentów (np. zestawienia dowodów księgowych), które uzasadniałyby wykazane koszty.

Pan Piotr Semeniuk, Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej wyjaśnił, że informacje dotyczące wydatkowania środków z dotacji celowej na przygotowanie pierwszego, Światowego Kongresu Kopernikańskiego były przekazywane MEiN w ramach bieżących kontaktów z Akademią Kopernikańską. Kontakty te miały formę m.in. dwustronnych, roboczych spotkań. Z prowadzonych w 2022 roku rozmów wynikało, że środki finansowe są przeznaczone na zabezpieczenie szeroko rozumianych usług konferencyjnych (głównie usługi transportowe i hotelowe).

Zdaniem NIK, Minister, jako sprawujący nadzór i kontrolę nad wykorzystaniem dotacji udzielonych z części 90 budżetu państwa (art. 175 ust. 1 pkt 2 ufp), jest zobowiązany do ustalenia wysokości wykorzystanych dotacji, ich faktycznego przeznaczenia oraz stopnia realizacji dotowanych zadań. Działania Ministra nie można uznać zatem za rzetelne, w sytuacji, gdy dokonuje on rozliczenia dotacji jedynie na podstawie sprawozdania obejmującego kwotę otrzymanej dotacji celowej oraz łączną kwotę poniesionych kosztów, bez żądania innych informacji lub dokumentów, zwłaszcza, że rozliczenie miało być ocenione pod względem zgodności realizacji zadań z umową oraz z właściwymi przepisami prawa,

¹⁷⁴ Umowa nr MEiN/AK/2022/1 określająca warunki przekazania, wykorzystania oraz rozliczenia dotacji celowej udzielonej Akademii Kopernikańskiej przez Ministra Edukacji i Nauki na przygotowanie pierwszego Światowego Kongresu Kopernikańskiego.

a dokumentacja potwierdzająca realizację zadania znajduje się (do wglądu) w kancelarii podatkowej w Olkuszu.

(akta kontroli str. 4541-4551)

**OCENA
CZĄSTKOWA**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2022 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Środki przekazywane były w kwotach wynikających z zatwierzonego planu finansowego po zmianach na zadania służące realizacji celów Akademii.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość

**Opis stanu
faktycznego**

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2022 r. przez dysponenta części 90 – Akademia Kopernikańska:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

(akta kontroli str. 4515-4519)

**Stwierdzone
nieprawidłowości**

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**OCENA
CZĄSTKOWA**

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

V. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Niezwłocznie zrealizować wniosek pokontrolny NIK sformułowany po kontroli wykonania budżetu państwa za 2021 r. dotyczący opracowania aktualnych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej dysponenta.
2. Zatwierdzanie przez Ministra raportów końcowych z rozliczenia środków finansowych przyznawanych w formie dotacji w terminach wskazanych w art. 380 upsw. n.
3. Precyzyjne określanie warunków udziału w programach Ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny wniosków ze wskazaniem ich wag.
4. Udzielanie dotacji w ramach programów Ministra podmiotom uprawnionym oraz zgodnie z trybem naboru wniosków określonym przez Ministra w komunikatach o ustanowieniu programów.
5. Przyznawanie dotacji podmiotom spełniającym wszystkie kryteria wskazane przez Ministra w komunikacie o ustanowieniu programu.
6. Rzetelne ocenianie wniosków złożonych w programach Ministra, tj. w odniesieniu do wszystkich kryteriów wskazanych przez Ministra w komunikatach o ustanowieniu tych programów.
7. Przyznawanie dotacji do wysokości określonej planem wydatków, a także rzetelne ich rozliczanie.
8. Naliczanie do wypłaty kwot dotacji w wysokości przyznanej, wynikającej ze złożonych wniosków oraz zawartych umów.
9. Dokonywanie wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym, w tym w terminach zapewniających posiadanie środków w planie.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie¹⁷⁵ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do *Prezesa Najwyższej Izby Kontroli*. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 24 kwietnia 2023 r.

Wiceprezes

Najwyższa Izba Kontroli

Małgorzata Motylow

/-/

.....
Podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał Piotr Prokopczyk, Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego.

.....
Podpis

¹⁷⁵ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.